

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERDE FARKINDA OLMA
DÜZEYLERİ**

110301

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Ömer ÜRE**

**Hazırlayan
Hasan BOZGEYİKLİ**

KONYA-2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM K
DOKÜMANTASYON**

ABSTRACT

In this study, the affect of universty students personality features to their individual relationship awareness has been examined. The study is a survey model and the method used is a relational survey which is a sub method of the survey model.

In this study, the personality features and the level of awareness in relationship was illustrated in terms of variables and then the relation between these two variables were examined.

The scope of this study includes the students at Selçuk University, Faculty of Education. All the departments mentioned in the study were listed and afterwards six of these were chosen randomly.

In order to determine the students personality features I made use of Haccettepe Personality Test and to determine their awareness in relationship I benefitted by the Awareness in Relationship Measurement.

The findings obtained from the study can be summarized as follows:

1. It is found that there is meaningful difference between the male and female students awareness of relationship level concerning their concsciousness of relationship.
2. A definite difference was observed between the students awareness of individual relationship level concerning anxiety in relationship according to their having boyfriends or girlfriends.
3. A mainingful difference was found between the department variable and the students awareness of relationship level at individual relationship concerning anxiety in relationship.

4. No meaningful difference was found in terms of the places where the students had grown up in the students awareness of relationship levels in individual relations.

5. When the students awareness of relationship levels in terms of their fathers education was examined, a significance difference was discovered at consciousness and vision in relationship.

6. No meaningful difference was found in terms of their mothers education about the students awareness of relationship levels.

7. No meaningful difference was found between the age, number of siblings and number of similar friends and the awareness of relationship.

8. A meaningful relation was found between the personality features and the awareness of relationship levels.

9. It was discovered that the personality features had effected the awareness of individual relationship.

Some suggestions have been developed depending on the findings above

ÖZET

Bu araştırma da, üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, kişiler arası ilişkilerinde farkındalıklarına etkisi incelenmiştir. Araştırma tarama modelinde olup kullanılan yöntem Survey Tarama Modelinin bir alt yöntemi olan ilişkisel taramadır.

Bu çalışmada kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyi değişkenler açısından betimlenmiş ve daha sonra bu iki değişken arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bu araştırmanın evreni, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileridir. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde adı geçen fakülte'deki tüm bölümler listelenmiş, daha sonra Random (şans yoluyla) yolla 6 tane bölüm seçilmiştir.

Öğrencilerin Kişilik özelliklerini belirlemede Hacettepe Kişilik Envanterinden, İlişkide farkındalıklarını belirlemede ise İlişkide Farkındalık Ölçeğinden yararlanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1. Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide bilinç boyutunda anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır.
2. Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmamasına göre, öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide kaygı boyutunda belirgin bir farklılık gözlenmiştir.
3. Bölüm değişkeni ile öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide kaygı boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.
4. Yetiştigi yer değişkeni açısından öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu bulunmuştur.
5. Öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeylerine bakıldığında ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü boyutlarında önemli farklılık olduğu görülmüştür.

6. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları açısından kişiler arası ilişkide farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu bulunmuştur.

7. Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide farkındalık arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

8. Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

9. Kişilik özelliklerinin, kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu etkilediği sonucu bulunmuştur.

Yukarıdaki bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirmiştir.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	I
ÖZET	III
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLoların LİSTESİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
BÖLÜM – I.....	1
GİRİŞ	1
PROBLEM	5
ALT PROBLEMLER	5
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
SAYILTIAR.....	7
SINIRLILIKLAR.....	8
TANIMLAR :	8
BÖLÜM II	10
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	10
1. KİŞİLİK KAVRAMI.....	10
1.1 Kişilik	10
1.2 Benlik Kavramı	15
2. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	16
3. İLETİŞİM.....	19
3.1 İnsan ve İletişim.....	19
3.2 İletişimin Anlamı.....	20
3.3 Kişilerarası İletişim.....	21
3.4 Yakın ilişkilerde kişilerarası iletişim.....	22
YURT İÇİ VE YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	23
BÖLÜM III.....	31
YÖNTEM.....	31
ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	31
EVREN VE ÖRNEKLEM	31
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	34
Hacettepe Kişilik Envanteri	34
Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeği	36
VERİLERİN ANALIZI (İSTATİSTİKSEL TEKNİKLER)	37

BÖLÜM IV	38
BULGULAR	38
 BÖLÜM V.....	58
TARTIŞMA VE YORUM.....	58
 BÖLÜM VI.....	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
 KAYNAKÇA	69
 EKLER	74

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Bölüm Değişkenine Göre Dağılımları	32
Tablo 2: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları	32
Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımları	32
Tablo 4: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Dağılımları	33
Tablo 5: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Geldiği Yer Değişkenlerine Göre Dağılımları	33
Tablo 6 :Kız ve Erkek Öğrencilerin İlişkide Farkında Olma Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	38
Tablo 7: Öğrencilerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmaması Durumuna Göre ilişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması	39
Tablo 8: Öğrencilerin Bölümlerine Göre ilişkide Farkındalık Puanlarının Karşılaştırılması	41
Tablo 9: Öğrencilerin Bölümlerine Göre İlişkide Kaygı Düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması	42
Tablo 10: Öğrencilerin Geldikleri Yerleşim Bölgelerine Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması	43
Tablo 11: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması	43
Tablo 12: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Bilinç düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması	44
Tablo 13: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Görüntü Düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması	45
Tablo 14: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 15: Yaş, Kardeş Sayısı ve Aynı Cins Arkadaş Sayısı ile İlişkide Farkında Olma Puanları Arasındaki İlişkiler.	46
Tablo 16: Kişilik Özellikleri ile İlişkide Farkında Olma Puanları Arasındaki İlişkiler.	48
Tablo 17: Kişilik Özelliklerinin İlişkide Bilinç Üzerindeki Etkisi	52
Tablo 18: Kişilik Özellikleri Boyutlarının İlişkide Bilinç Üzerindeki Etkisi	53
Tablo 19: Kişilik Özelliklerinin İlişkide Görüntü Üzerindeki Etkisi	54
Tablo 20: Kişilik Özellikleri Boyutlarının İlişkide Görüntü Üzerindeki Etkisi	55
Tablo 21: Kişilik ölçeğinin tüm alt boyutlarının ilişkide kaygı üzerine etkisi	56
Tablo 22: Kişilik Boyutlarının Ayrı Ayrı İlişkide Kaygı Üzerindeki Etkisi	57

ÖNSÖZ

İnsan yaşamını gözden geçirdiğimizde, kişiler arası ilişkilerin hem sıkıntılarda, hem de mutluluklarda çok büyük bir yer kapladığını görüyoruz. Sanata, edebiyata konu olan ve günlük hayatımızı da önemli ölçüde etkileyen sevgi, aşk, öfke, zafer duygusu, kayıp acısı, utanma, intikam duygusu gibi duygular, diğer kişilerle olan ilişkilerimiz sonucunda uyanan duygulardır. Aslında insan yaşamının kendisi kişiler arası ilişkiler üzerine kurulmuştur.

Yaşam içinde kişiyi en fazla etkileyen olaylara baktığımızda da karşımıza, kişiler arası ilişkilerin belli biçimler almasıyla gelişen olaylar çıkmaktadır: Evlilik, doğum, iş hayatının başlaması ya da bitmesi, boşanma, kavga, cinayet, savaş vb.. Kişiler arası ilişkilerin egemenliğini sürdürdüğü bir dünyada da elbette sorunların birçoğunun kaynaklandığı ya da yuvalandığı yerler ilişkilerdir.

Kendini gerçekleştiren bireyin, kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, bir işe yaradığı duygusu içinde olma, duygusal yönden kararlı oluşu, veya insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi içinde olması gibi bir takım kişilik özelliklerinin diğer insanlarla gireceği ilişkilerde etkisini ortaya koyacağı açıktır.

Bu araştırma, bireylerin bu kişilik özelliklerinden hangisinin kişiler arası ilişkilerindeki farkındalığını, ne derece etkilediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, daha önce araştırma konusu yapılmamış olan kişiler arası ilişkilerde farkındalık durumunu, ilişkide bilinç, ilişkide, görüntü ve ilişkide kaygı boyutlarında analize çalışmaktadır.

Bu çalışma süresince eleştiri ve fikirleriyle bana rehberlik eden, büyük desteğini gördüğüm değerli Hocam Doç Dr. Ömer Üre'ye, yakın ilgi ve desteğini esirgemeyen Yrd. Doç Dr. Ali Murat Sünbül'e, Dizgi çalışmalarında büyük desteklerini gördüğüm arkadaşlarım Mehmet Çoban ve Mustafa Çalışkan'a ve son olarak çalışmanın başından beri beni destekleyen ve varlığıyla huzurlandıran eşim Ayşe'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Hasan BOZGEYİKLİ

BÖLÜM – I

Giriş

İnsan, insanlığını toplum içinde gerçekleştirecektir; çünkü o sosyal bir varlıktır. İnsanı insan yapan değerlerin pek çoğu, diğer insanlarla bir arada yaşarken kazanılmaktadır. İnsan, bilen, yapıp-eden, değerleri duyan ve yaşayan, tavır takınan, isteyen, özgür olan, tarihsel olan, çalışan, seven, eğiten ve eğitilen, devlet kuran, inanan, konuşan, sanat ve tekniği bulan, biyopsişik bir yapıya sahip olan bir varlıktır. İnsanın olduğu her yerde karşımıza çıkan bu fenomenler, “insanın varlık koşulları”adını almaktadır(Mengüşoğlu, 1988).

Dünya kurulduğundan beri, insanların birbirlerini tanımaları ve kendilerini başkalarına tanıtmaları ve sonuçta belirli noktalarda anlaşabilmelerinin tek yolu iletişimdir. Sosyal bir varlık olarak insan, çevresiyle sürekli ilişkiler kurmak ister. Birey gelişen ve sürekli değişen bir toplumun yeni koşullarına uyum sağlayabilmek ve belirli amaçlara ulaşabilmek için her gün başkalarıyla az yada çok ilişki kurar. Bu ilişki sözlü, yazılı araçlarla ya da belirli jest ve sembollerle olabilir.

'Anlamların paylaşılması süreci' olarak tanımlanan iletişim, günümüzde insan yaşamının her kesitinde ve çeşitli düzeylerde oluşmaktadır (Usluata, 1994). Çünkü, her geçen gün gelişen ve değişen bir toplumda yaşayan insan, sürekli olarak başkalarıyla ilişki kurmak zorundadır.

İnsanoğlu yeryüzündeki varlığını sürdürebilmek için dış çevrenin şartlarına karşı kendi iç dengesini sağlamak zorundadır. İnsanın bu dengeyi sağlayabilmesi, onun hem dış dünyayı hem de kendisini iyi tanımasıyla mümkündür. İnsan doğumundan itibaren sosyalleşmeye başlar. Sosyalleşen bu insan içinde yaşadığı bu sosyal ortamla kurduğu ilişkiler neticesinde bir takım problemlere sahip olur.

Birey hızlı sosyal değişimlere ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Sosyal yaşamda ilişkilerin çeşitliliği ve içeriğinin fazla olması insanlarla olan etkileşimi yüzeyselleştirmektedir. Birey bu yüzeyselliğin bedelini topluma yabancılaşmakla ödemektedir.(Arı,1989).

Doğumundan itibaren anne babasıyla iletişime geçen çocuğun onlarla kurduğu ilişkilerin onun kişilik gelişimi açısından temel teşkil ettiği bilinen bir gerçektir. Birey kişilik gelişimi süresince girdiği bir takım ilişkilerinde çatışma yaşamaktadır. Farklı kültür ve değerlerden, farklı kişilik özelliklerinden kaynaklanan iletişim çatışmaları bireyleri hayatları boyunca meşgul eder.

Bireylerin sahip oldukları kişilik özellikleri onların çevreleriyle kurdukları sosyal ilişkilerinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü kişilik, bireyin kendisi açısından, fizyolojik, zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisidir. İnsanın başkaları açısından kişiliği, onun toplum içinde belirli özelliklere ve rollere (göreve) sahip olmasıdır. Bireyi yerine getirdiği fonksiyonların, yaptığı işin bir dilimi olarak görmeli ve kişinin fonksiyonlarının, kişiliğini ortaya çıkaran bir etken olduğu düşünülmelidir.

Bir insanın diğer insanlar arasında tümüyle işlevlerini yapan bir birey olarak yaşamasının en önemli yanı iletişim kurabilme yeteneğidir. İnsanlar birbirlerini anladığı ve birbirlerini ifade ettiği sürece sağlıklı bir birey olabilirler.

Her insan toplumun bir ferdi olarak dünyaya gelir ve toplumla iç içe yaşar. İnsanlar içinde bulundukları durumun, problemin nedeninin, tutumlarından kaynaklandığını bilmezler. Bu tutumlarının farkına varamadıkları için nedenini, niçinini sorgulamaları pek mümkün olmaz. İnsanların kendi bilincinin ve yaşantısının farkında olması onun çevresi ile sağlıklı iletişimini sürdürmesini kolaylaştıracaktır.

Her insanın kendine özgü düşünce ve davranış biçimleri, duyguları, tutum ve inançları, değerleri bulunmaktadır. Dış dünyadan edindiğimiz deneyimler, beş duyumuzla bir süzgeçten geçirilir ve bu içsel duygular sayesinde de hedeflerimizin şekillenmesine yansıtılır.

Psikolojide kişiliği nitelemede en sık kullanılan kavram, "benlik" (self) kavramıdır. Benlik, bireyin kendisinin saydığı ve sosyo-affektif bir değer atfettiği özellikler bütünü olarak, bireyin "kim olduğu"nu tanımlama biçimini ifade etmektedir. Bu tanım bireyin diğerleriyle ilişkisi içinde şekillenmektedir.

Birey, ilgilerini, yeteneklerini en önemlisi de kendi kişiliğini tanımaya çalışmaktadır. Burada karşımıza kişilik nedir? sorusu çıkmaktadır.

Kişilik, çok çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Ancak, yapılan bu tarifler kişiliğin bütüncül bir tarifi olmaktan çok, tarif edenin kendini yakın hissettiği psikolojik ekol veya öznel teorilere dayanmaktadır.

Kişilik, bireyin birkaç niteliğine dayanan bir şey değil, bireyin pratik olarak tüm niteliklerini ve bunların etkileşimini kapsar. Bireyin fiziki yapısı, zihinsel ve duygusal yapısı, güdüleri, yaşantıları, alışkanlıkları, çevresi ve çevresinde kendisine açık olan imkanların hepsi teker teker olduğu kadar, karşılıklı etkileri ile bireyin kişiliğini etkiler. Kişilik yapısı olarak, bireyin davranışları, ne düşündüğü, neler hissettiği, ne söylediği ve ne gibi davranışlar sergilediği bu faktörlerden etkilenmektedir (Özgüven, 1992).

Kişilerin fizyolojik yapı ve özellikleri ile kişilik yapıları ve kişiliğin davranışsal yönü arasında ilişki vardır. Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bazı kuramcılar, bireyin cinsiyeti, yaşı, bedensel yapısı ile kişiliği arasında ilişki olduğunu ileri sürerler. Her ne kadar cinsiyet ve yaşla ilgili davranışlar kültürel yapıya göre belirleniyorsa da cinsiyet ve yaşla, kişilik arasında bir ilişki kurmak mümkündür. Bireylerin cinsiyetlerine göre yapabilecekleri ya da yapamayacakları davranışlar, kişiliğin oluşmasında etkili olacaktır.

Kişilik kavramına ilişkin çeşitli görüşler ve bilimsel düzeyde yapılan tarifler, incelendiğinde, bireylerin iki belirgin yönünün vurgulandığı görülmektedir. Bunlardan biri “Bireyin kendisi ve iç dünyası”, diğeri ise, “bireyin dış dünyası ve dış dünya ile ilişkileri”dir.

Kişilik açıklanırken, bireyin kendisi ve iç dünyası ele alındığında bireyin gerçekten ne yaptığı ve davranış kalıpları ön plana çıkar. Bireyin dış dünya ile ilişkilerinde ise bireyin dış dünyada başkaları üzerinde bıraktığı etki ve izlenimler önem kazanır.

Bireyin kendi iç dünyasına uyumu, bireyin “benlik kavramı”, “kendine güven”, “kendisini değerli ya da değersiz bulma”, “beklentileri”, “amaçları”, “zayıf

ve kuvvetli yönleri hakkındaki bilinci” gibi bireye özgü niteliklerle ilgilidir. Kişiliğin dış dünya ile ilgili yönü ise, bireyin dış dünya ile uyumu, özellikle diğer insanlarla olan ilişkileri, “aile”, “arkadaş”, “meslek”, gruplarındaki bireyler ve genel olarak “insanlarla olan ilişkiler”, bu ilişkilerden “doyum sağlaması”, diğerlerini “sevmesi” ve “sevilmesi” gibi bireyin çevresiyle etkileşimi ile ilgilidir (Özgüven, 1992).

İnsanlar arası iletişim temel olarak duygu ve düşünce alışverişini yürütme düzenleridir. Burada ana öge “anlatmak” tır. İletişimi kuran ve başlatan kişi kendisini, duygu ve düşünce dünyasını, ilişkilerini, ilişkilerin kendisindeki karşılıklarını açıklamak ve karşısındakine iletmek ister. Kişilerin anlatma eylemlerinin iletişim açısından amacı “anlaşılma”dır (Baltaş ve Baltaş; 1992).

Başarılı topluluklar, etkin ilişkilerin önemini bilirler. Gerçekten, toplulukların başarısı o topluluktaki bireylerin ilişkilerinin kalitesiyle belirlenir. İlişkilerin farkında olunması, bireylere daha etkin ilişkiler kurabilmeleri için ihtiyaç duyduğu örgütlü bilgiler verir. İlişkide farkında olmak, kişileri sadece ilişkilerini daha iyi yürütmede güçlü yapmaz bunun yanında toplumsal çelişkilerden de kurtarır. Bununla beraber, kişisel dinamikleri ortaya çıkarır ve ilişkilerde bu dinamikleri kullanmasına yardımcı olur.

İlişkide farkında olma bir kanı, sezgi değildir. Kişiler arası ilişkilerinin farkında olmak bireye davranışlarının ötesindeki motivasyonlarını anlamada yardımcı olur. Bu da bireyin kendisini daha iyi tanıyarak toplumsal hayatında daha başarılı ilişkiler geliştirmesine yardımcı olur.

Sağlıklı ve etkili bir iletişim için insanlar arasında sevgi, saygı, güven ve kabul çok önemlidir. Sağlıklı ilişkiler sağlıklı bireylerin, sağlıklı bireylerde, sağlıklı bir toplumun oluşmasında çok önemli değere sahiptir. Bireyler kişilerarası ilişkilerinin boyutları üzerinde eğitilirse yani ilişkilerin boyutlarını fark etme, tutum ve davranışlarının nedenlerini görmelerini sağlayacak iletişim becerilerine sahip olurlarsa sağlıklı bir hayat sürmeleri daha da kolay olacaktır.

Problem

Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ve özlük niteliklerinin ilişkide farkında olma düzeyine etkisi var mıdır? Sorusu bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır

Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

1. Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - a. Kız ve erkek öğrencilerin ilişkide bilinç düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b. Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide görüntü düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - c. Kız ve erkek öğrencilerin ilişkide kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - a. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin ilişkide bilinç düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin kişiler arası ilişkide görüntü düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - c. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin ilişkide kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğrencilerin bölümlerine göre kişiler arası ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerleri açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Öğrencilerin anne eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı değişkenleri ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8. Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
9. Kişilik özellikleri kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu ne derece etkilemektedir?

Araştırmanın Önemi

İnsanların karşılaştığı problemlerin büyük çoğunluğu çevresiyle iletişim kuramamaktan ve birbirlerini anlamamaktan kaynaklandığı söylenebilir. İnsanlar iletişim ve çevresiyle etkileşim sırasında bazı mekanik hatalar yaparlar. İnsanlar bu durumlarının farkında olmayabilirler. Durumun farkında olmama problemin etkisinin devam etmesine neden olacaktır.

Bu araştırma ile üniversitede okuyan öğrencilerin kişisel özellikleri tespit edilerek bu özelliklerine göre kişilerle kurdukları ilişkilerde ki farkındalık düzeyi tespit edilecektir.

Bu araştırmanın ortaya çıkardığı bulgular;

1. Üniversitede okuyan öğrencilerin kişisel özellikleri ile ilişkilerinde farkında olma düzeylerini ortaya koymada,
2. Üniversitede okuyan öğrencilerin ilişkilerinde farkında olma düzeylerinin hangi kişilik özelliklerine göre farklılık gösterdiklerini tespit etmede yararlı olacaktır.

Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları aşağıda belirtilmiştir:

1. Hacettepe Kişilik Envanterinin, bireylerin kişilik özelliklerini belirlemede yeterli olacağı varsayılmıştır.
2. İlişkide Farkındalık Ölçeğinin, bireylerin kişiler arası ilişkilerinde farkındalık düzeylerini tespit etmede yeterli olacağı varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin, Hacettepe Kişilik Envanteri, ve İlişkide Farkındalık Ölçeğini gerçek durumlarını yansıtacak şekilde içten cevapladıkları kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma sonuçları;

1. Bilgi toplama araçlarından Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişilerarası ilişkilerde Farkındalık ölçeğinden toplanacak verilerle sınırlıdır.
2. Saha araştırma kısmı ise 2000-2001 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır.

Tanımlar :

Araştırmada kullanılan kavramların tanımları şöyle belirlenmiştir.

Kişilik: Kişilik bir bireyi diğer bireylerden ayıran genel niteliklerin tümüne denir. Yörükoğlu (1986) kişiliği, insanın duygu tutum ve davranışlarının örgütlenmiş, kalıplaşmış, alışkanlık haline gelmiş bütünü şeklinde tanımlar.

Kişilerarası İlişki: Duygu, düşünce, tutum, kanı ve davranışların, bir insandan ya da insanlardan diğerine ya da diğerlerine, uygun bir oluk kullanılarak, ortak bir takım düzgüler ile değişim amacıyla aktarılması sürecine Kişiler arası iletişim denir.

İlişkide Bilinç: Bir kimsenin ilişki kurduğu kişiyle ilişkisindeki suurluluğudur.. Bu kişiler yakın ilişkilerinde içe bakan, ilişkide ruh durumlarını ve güdülerini göz önünde tutan ve genelde yakın ilişkilerinin doğal ve dinamik nitelikleri hakkında düşünen kimselerdir.

İlişkide Görüntü: Bir kimsenin yakın ilişkilerine diğer insanların tepkilerinin farkında olması durumudur. Bu kişiler, yakın ilişkilerinin başkalarına nasıl görüldüğüyle ilgilenen ve genelde yakın ilişkilerinin başkaları üzerinde bıraktığı izlenimle ilgilenen kişilerdir.

İlişkide Kaygı: Bir kişinin yakın etkileşimleri sürecinde meydana gelen ketlenme ve gerilim, huzursuzluk gibi duygular ve davranışlardır.

İletişim: Bilgi, düşünce, tutum ve kanılarla davranış birimlerinin kaynak ve alıcı arasında bir ilişkilendirme yoluyla bir insandan diğerine bazı kararlar kullanarak aktarılması sürecidir(Yüksel ve diğerleri, 1998).

Hacettepe Kişilik Envanteri: Bireylerin, kişisel uyum ve sosyal uyumlarını ölçen Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN tarafından geliştirilmiş, zorunlu seçme yöntemine dayalı bir ölçektir.

BÖLÜM II

İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Bu bölümde Kişilik, Kişilik Özellikleri, iletişim ve Kişiler arası ilişkiler ile ilgili kavramsal açıklamalarla birlikte yurt dışında ve yurt içinde yapılmış çalışmalardan örneklere yer verilmiştir

1. Kişilik Kavramı

1.1 Kişilik

İnsanları birbirinden ayıran veya onları diğerlerinden farklı kılan en önemli faktör kişiliktir. İnsan, anlaşılması kolay bir canlı değildir. İnsandan insana, hatta toplumdan topluma bir takım düşünce, davranış ve yaklaşım farklarının doğması önlenememektedir. Demek ki insan, “bireysel” bir yaratıktır. Ona bu bireyselliğini kazandıran özellikler “kişilik”dediğimiz, onun kendisi ve çevresiyle, başkalarına benzemeyen kendine özgün biçimde geliştirdiği ilişkilerin yapısıdır. Bir diğer ifade ile kişilik, bireyin belirgin, değişmeyen ve tutarlı olan özelliklerinin tümünü ifade eder.

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1992).

Kişilik; dinamik, her zaman hareket halinde olan bir yapı olmakla birlikte, oldukça sürekli ve kararlı bir nitelik taşır. Özelliklerinin sürekli ve kararlı olması nedeniyle bireye özgü nitelikler belirlenebilmekte, ölçülebilmekte ve bireyler için sakin, atak, uyumlu gibi değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Öte yandan bir kimsenin kişiliği süreklilik gösterir. Normal bir insanın kişiliği zamanla pek değişmez. İnsan, çeşitli durumlarda kişilik yapısına uygun davranır. Sakin biri, işinde, sokakta, herhangi bir olay karşısında son derece sakinidir. Çocukluğunda, yetişkinlikte, olgunlukta hep sakin davranışlarıyla dikkat çeker. Kimi insan hayalcidir, gerçeklerden kaçır. Kimisi ise gerçekçi olup, içinde bulunduğu durumu tüm olumlu ve olumsuz özellikleriyle kabullenir. Bazıları içe dönük olup,

sakin, sessiz, fazla konuşmayan, kendileriyle ilgilenen, fazla arkadaşı olmayan, çevreleriyle pek ilişki kurmayan, ürkek kimselerdir. Bazıları ise dışa dönük olup, hareketli, sosyal, konuşkan, girişken, rahatlarına düşkün, arkadaş canlısı, yeri geldiğinde saldırgan, korkusuz insanlardır. Bütün bunlar insanların birbirinden farklı olmasının göstergeleridir.

Kişiliğin temel alt yapısı, bireye ilişkin kalıtsal ve çevresel etmenlerden oluşur. Kalıtım ve çevre etkileşiminin bir ürünü olarak bireyin kişiliği gelişim süreci içinde zamanla kazanılan bir özellik gösterir.

Kişilik, bir insanın duyuş, düşünüş, davranış biçimlerini etkileyen etmenlerin kendine özgü görüntüsüdür. Devamlı olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün yeteneklerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine alır. Kısaca, kişiliğin oluşmasında insanın doğuştan gelen (kalıtsal) özellikleri ve içinde yer aldığı çevrenin etkisini bir arada görmek mümkündür. Buradan, çevrenin etkisini dikkate alarak, kişiliğin sadece bireye özgü özellikleri değil, belirli ölçüde içinde yaşanılan insan topluluğunun, belirli ölçüde de tüm insanlarda ortak bazı özellikleri yansıttığı sonucu çıkartılabilir (Tınar,1999).

Kişilik, bireyin benliği ve sosyal dış dünyası arasındaki karşılıklı ilişkisi sonucu oluşur. Kişilik, kişiye verilen görevle de ilgili olduğuna göre, kişiye bu sosyal rolü ile kazandırılan bazı objektif unsurlar onun bilincini etkilemekten geri kalmayacaktır.

Genetik özellikler ve çevresel etkenler insanın kişiliğini şekillendirdiği için, her insanın kişiliği bir diğerinden farklıdır. Kişiliğinde farklılık gösterdiği ölçüde de yeteneği farklılaşmaktadır. Kimi insan, zekâsı ölçüsünde teknik yeteneğe sahip olabilir. Bir başkası kişilik yapısı özelliği olarak başka insanlarla iyi iletişim kurma yeteneğine sahip olabilir. Kişilik, bir kişinin tüm özelliklerini yansıtan ve doğumdan ölene kadar devam eden bir süreçtir. Kişiliğin bir süreç içinde oluştuğu ve bu süreçte eğitim, deneyim ve öğrenmenin önemli bir rol oynadığı görülmür.

Bazı davranışlar, kişiliğin yerleşmiş şekli olarak görülmesine karşılık insan, yeni istekler, duygular, düşünce ve davranışlar sergileyerek kişiliğinde bazı değişimler meydana getirebilir. Örneğin insanlarla diyalog kurmakta zorlanan, fazla konuşmayan birinin, üstlendiği görevi insanlarla diyalogu gerektiriyorsa, bu şahıs diğer insanlarla bir arada olmak zorunda kaldığından zaman içinde girişken bir özelliğe sahip olabilecektir. Bu nedenle de insanın kişilik özelliklerinin bir boyutunun zaman içinde değişebileceği söylenebilir. Ancak yine de bireyin kişiliği, zamandan zamana aynı kalan özellikleridir.

Belirli bir grup içinde yer alan bireylerin kişisel özelliklerinden söz edildiğinde bazılarının sevimli, bazılarının ise sosyal, bazılarının bireyci, bazılarının başarılı, bazılarının cimri olduğu söylenir ve bu yönleri ile kişilerin genel değerlendirmesi yapılır. Bir kişiden söz edilirken bireyin dürüstlüğünden, çekingenliğinden, kavgacılığından, tutuculuğu veya benzeri özelliklerinden bahsedilir. Bireyin bu özelliklerinden bahsedildiğinde de özel bir durumundan söz edilmeyip, belirli bir zaman dilimi içinde devamlılık arz eden davranışlarından söz edilmiş olunur. Bu özelliklerin her biri de kişilik özelliklerinin bir sonucu veya bir bölümü olarak düşünülür. Böylece kişilik dendiğinde “belirli bir durumda veya belirli olaylar karşısında kişinin takındığı tavrın davranışsal yönü ve devamlılık gösteren özellikleri” akla gelir. Bireyin takındığı tavrı dendiğinde ise kişinin belirli bir grup içinde diğerlerini nasıl etkilediği, kendisini nasıl gördüğü ve başkalarına karşı davrandığı, kendisini değerlendirebilir özellikleri anlaşılmaktadır.

İnsanda bazı özellikler vardır ki, kimisinde bunlar birbirine benzer, kimilerinde ise sadece bireye aittir. Psikolojik olarak kişilik söz konusu olduğunda, bir insanın belirli özellikleri anlatılmak istenir. Fakat davranışsal açıdan esas alınan kişilik, belirli bir kişinin zihinsel, bedensel ve ruhsal özelliklerinde görülen farklılıklardır. Buna göre kişilik farklılığından söz etmek, temelde insanların taşıdığı özelliklerin farklılıklarından söz etmektir. Bu nedenle yeryüzündeki hiçbir insan zihinsel, bedensel, ruhsal, fiziksel bakımdan birbirinin aynı değildir. İnsan, kişiliğini ve bireyselliğini, çevresine yani topluma uyma süreci içinde kazanan, belli ilişki tiplerine bağlı olarak yapılaştıran bir varlıktır. İşte, insanın bu toplumsallık içinde kendi bireysel yerini bulma çabası, süreci ve başarısı, onun

kişiliğinin belirleyicisidir (Tolan,ve diğerleri,1991). Birey doğal yetenekleri ile içine girdiği topluma uyumunu sağlarken kişiliği de biçimlenecektir. Kişiliğin gelişiminde zeka düzeyi ve öğrenme yeteneği gibi özelliklerin önemli bir temel olduğu bilinmektedir.

Yalnız kendi kişiliğimiz hakkında değil, başkalarınıninkiler hakkında da bir şeyler bilmiyorsak, toplumsal yaşantımızın özü olan insanlar arası ilişkiler labirentinde hangi kapılardan geçeceğimize, hangi köprülerden uzak duracağımıza karar vermemiz de güçleşecektir.(Tolan ve diğerleri,1991) Bu nedenle sadece kendi kişilik özelliklerimiz değil, bir arada olduğumuz diğer insanların kişilik özelliklerini bilmek yararlı olacaktır.

Bazı kuramcılar kişiliğin belirli gelişim dönemleri sonucunda oluştuğundan bahseder. Sigmund Freud, Eric Erikson ve Jean Piaget gibi kuramcılar kişiliğin bir gelişim sonucu ortaya çıktığını belirtmektedirler. Bazı kuramcılar ise Treyt ve Tip üzerinde dururlar. Kişilik yapısı üzerinde yapılan çalışmalarda bireyin temel özelliklerini belirten ve devamlılık gösteren bazı karakteristikler üzerinde durulmuştur. Örneğin utangaçlık, saldırganlık, uysallık, tembellik, isteklilik, güvenilirlik ve sakinlik gibi. Bu karakteristikler bir çok durumda aynı şekilde devamlılık gösterdiği taktirde bunlara Treyt adı verilmektedir. Bunlar bireyin davranışlarını açıklamada kullanılan ve devamlılık gösteren özellikleridir. Treyt üzerinde duran en önemli isimler arasında Allport ve Odbert bulunmaktadır. Ancak kişilik treytleri her şeyi açıklamada yeterli değildir. Zira bireyin çevresi ile olan ilişkileri göz ardı edilebilir.

Belirli bir genetik yapı ile dünyaya gelen birey, sosyal çevresi ile karşılıklı etkileşimden oluşan “sosyalleşme” veya “toplumsallaşma” süreci içerisinde, kendisine toplum içinde rol üstlenmeyi olanaklı kılacak bazı yetenekler, beceriler, güdüler, tutum ve görüşler, sosyal değer ve normlar oluşturmaktadır. Böylece kişiliği gelişir ve şekillenir. Sosyalleşme süreci genellikle iki önemli yerde gerçekleşir. İlki aile, ikinci yer ise öğrenim kurumlarıdır. Ailede bireyin kişiliğinin temelleri oluşur, öğrenim kurumlarında ise ana çizgileri belirlenmiş kişiliğin ayrıntıları belirlenip, bireye bilgi ve yetenekler kazandırılır. Bir diğer üçüncü sosyalleşme yeri ise, bireyin çalıştığı iş yeridir. Mesleki sosyalleşme ile kişi bir yandan okul yaşamından

devraldığı kişiliğinin ayrıntılarını belirlemeyi sürdürmekte, diğer yandan uzun süreli etkiler sonucu, kişilik özelliklerinde değişikliklere yol açabilmektedir.(Tınar, 1999)

Her bireyin psikolojik temelli bazı arzu ve ihtiyaçları vardır. Bu isteklerin dışa vurulması bireyler arasında farklılık gösterebildiği gibi, isteklerin bir kısmı bazı bireyler tarafından dışa vurulmayabilir. Bireyin kişiliğini şekillendiren belli başlı istekleri Garrison şu şekilde belirtmiştir (Şemin,1980):

1. Sevgi İhtiyacı: Bu ihtiyaç hayatta erkenden kendini gösterir ve ergenlik esnasında çeşitli ifade araçları bulur.

2. Ait Olma İsteği: Birey eve kendisini bağlayan yakın bağları kopardığından ve heteroseksüel ilişkiler kurduğundan, birisine ait olma gereksinimi gençler için özellikle önemlidir.

3. Bağımsızlık İhtiyacı: Bu ihtiyaç hayatta erkenden kendini gösterir ve ergenlikte çok önem kazanır. Zira bu devrede kişi bir çok şeyler arasında seçimler yapmak ve kararlar almak zorundadır.

4. Başarılı Olma İhtiyacı: Kişi olgunluğa yaklaştıkça bu ihtiyaç daha bâriz bir hale gelir.

5. Takdir Edilme İhtiyacı: Bu ihtiyaç bireyler için özellikle önem taşır. Zira onlar arkadaş ilişkilerine ve arkadaşlarının tasvibine çok bağlıdırlar.

6. Kendi Gözünde Kendisinin Bir Değer Taşıdığını Anlama İhtiyacı: Davranışının kendi ölçülerine uygun olduğunu ve bir değer taşıdığını görmesi, genç olgunlaştıkça kendini hissettirir.

7. Hayatı Tümü İçinde Kavrayan Bir Felsefe İhtiyacı: Bu ihtiyaç genç olgunlaştıkça kendini gösterir.

Bu arzu ve istekler ergenin geliştirmekte olduğu “Benlik Kavramı” ile yakından ilgilidir.

1.2 Benlik Kavramı

Benlik kavramı, bireyin kendisi hakkındaki yargılarından oluşmaktadır. Bir kimsenin çeşitli özelliklerinin kendisinde bulunuş derecesi hakkındaki değerdendirmelerinin tümü, kısacası kişinin kendisini algılama biçimi olarak tanımlanmaktadır. Benlik kavramı, insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış biçimi olarak tanımlanır. Kişinin kendini nasıl görüp, nasıl değeri biçtiğini anlatır.

Özoğlu (1976), benlik kavramının üç ayrı biçimde düşünölebileceğini belirtir. Bunlar :

1. Bireyin “algıladığı benliği”
2. Başkalarının onu nasıl değerdendirdiklerine dair inanışlarını içeren “başkalarının gözündeki benliği”
3. Gelecekte olmak istediğı “ideal benliği” (Kulaksızozğlu, 1998)

Başkalarının bizi değerdendirişı ile kendi kendimizi algılayışımız çok ayrı da olabilir, birbirine çok yakın da düşebilir. Benliğin değerdendirilişı çok değerişik ise ortaya uyumsuzluk ve sorunlar çıkar. Örneğin çok çalışkan bir öğrenci öğretmenlerince çok zeki ve başarılı olarak göröölür. Ancak öğrencinin kendini algılayışı çok çarpık olabilir. Ya da hep birinci gelmeye çalıştığı için başkasının öne geçmesi karşısında yıkılabilir, kendini değersiz bulabilir. Çünkü bu gencin katı bir benlik kavramı vardır. Bu kavrama aykırı gelen her şey onu tedirgin eder. Benlik kavramı daha esnek olan bir genç ise başaracağına olan inancını hiç yitirmez. Başarısızlığını geçici olarak açıklayabilir, bundan ders alabilir. Benlik kavramı genellikle süreklilik ve tutarlılık gösterirse de belli bir esnekliğı vardır. Katı bir benlik kavramı kişiyi tökezletip hayal kırıklığına uğratabilir. Esnek benlik kavramı ise gelişmeye açıktır (Yörökoğlu, 1986).

2. Kişilik özellikleri

Davranış bilimcileri davranışları etkileyen bazı temel kişilik özellikleri üzerinde durmaktadırlar. Bunlar; kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler, psikotik belirtiler, aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, antisosyal eğilimler, kendilik kontrolü, başarıya yönelim, otoriter kişilik, makyavellenizm, kendine güven, kendini yansıtırma eğilimidir (Özkalp, ve Kirel, 1998).

Kendini Gerçekleştirme: Kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinden kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir (Özgüven, 1992).

Duygusal Kararlılık: Duygusal kararlılık, bireyin duygusal yönden kararlı oluşunu belirtir. Duygusal kararlılığı yüksek olan bireyler, genellikle kendine güvenen, az üzülen, alıngan olmama özellikleri gösteren kişilerdir. Çoğu kez sakin ve huzurlu bireyler izlenimi verirler (Özgüven, 1992).

Başkalarından pek az tavsiye isterler. Kendi kararlarını kendileri verme eğilimindedirler. Ortaya çıkan yeni ve yabancı durumlardan çekinmezler. Acil durumlarda etkili davranışlar gösterirler.

Duygusal kararlılığı düşük olan kişiler, genellikle gergin ve kaygılı olurlar. Sıkıntılı durumlarda göz yaşlarını tutamazlar. Karşılaştıkları yeni durumlarda ise ya korkak ve çekingen, ya da aşırı düzeyde atak ve kavgacı olabilirler (Özgüven, 1992).

Nevrotik Eğilimler: Nevrotik belirtileri olan kişiler, kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık vb. gibi çeşitli psikosomatik belirtilerin birinden ya da birkaçından şikayetçidirler. Nevrotik kişiler, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yollardan ifade etmektedirler. Ayrıca, nevrotik eğilimler benliğini olduğu gibi kabul edememe, mükemmeliyetçi olma, eleştiriye açık olmama gibi davranışları da içerir (Özgüven, 1992).

Psikotik Belirtiler: Psikotik belirtileri düşük olan bireylerde, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler, alıngan ve aşırı duygusaldırlar. Kendilerine yönelik düşünceleri fazladır.

Psikotik belirtileri normal olan bireyler ise belirli ölçüler içinde, hayal dünyasından bağımsız olarak yaşamını sürdürür (Özgüven, 1992).

Aile İlişkileri: Bireyin ailesi ile olan ilişkilerini yansıtır., kişinin anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu ailesini sevdiğini, ailesi tarafından sevildiğini gösterir.

Bazı bireyler, aile bireylerini normal ölçüler içinde, kendilerinden isteklerde bulunan, ancak belli düzeyde bağımsız olma hakkını onlara tanıyan kişiler olarak görürler. Zamanlarının çoğunu aileleri ile evde geçirirler ve birlikte etkinlik gösterirler.

Aile ilişkilerinin düşük olması ise bireyin ailesi ile olan ilişkilerinde, karışıklık ve uyumsuzluk bulunduğuna işaret eder. Genellikle ana babası ve kardeşleri ile problemleri olan bireyler, aile üyelerini çok otoriter bulurlar, onların kendilerinden çok fazla şey beklediklerini düşünürler. Çok zorunlu durumlar dışında, evde olmaktan kaçınırlar, evden kaçma isteklerini sık sık ifade ederler (Özgüven, 1992).

Sosyal İlişkiler: Bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Sosyal ilişkileri iyi olan bireylerin, sosyal olgunluk yönünden uyumlu ve sosyal becerileri yüksek düzeydedir. Bu kişiler arkadaşları ve diğer yetişkin grupları içinde mutlu ve rahat bir görünüm verirler. Konuşmaktan hoşlanırlar ve başkalarının söylediklerine ilgi gösterirler. Başkalarını sever ve başkaları tarafından sevilirler. Topluluk içinde esnek bir tutum benimserler, kabul gören davranışlar sergilerler. Kendilerini sosyal durumlarda uygun şekilde idare etmesini bilirler (Özgüven, 1992).

Sosyal ilişkileri iyi olmayan bireyler sosyal beceriler ve sosyalleşme bakımından durgundur. Bu kişiler, arkadaş ve yetişkin grupları içerisinde iken, kendilerini mutlu ve rahat hissetmezler. Konuşmaktan ve başkaları ile bir arada

olmaktan hoşlanmazlar. Dışarıdan gelen sosyal uyarıcılara tepki göstermede isteksiz hareket ederler yada hiç tepki göstermezler (Özgüven, 1992).

Sosyal Normlar: Uyulması zorunlu durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olma, bunun yanı sıra kendi istek ve gereksinimlerini de toplumla uzlaşarak, belli ölçülerde bağımsız olarak karşılama gibi davranışlardır (Özgüven, 1992).

Sosyal normlara bağlı olan bireyin, başkalarının haklarını anlayışla karşıladığını, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebildiğini yada değiştirebildiği bilinmektedir. Bu kişiler toplumda neyin yanlış neyin doğru olarak kabul edildiğinin bilincindedirler (Özgüven, 1992).

Antisosyal Eğilimler: Antisosyal eğilimleri olan kişiler, genellikle sert, öfkeyle dolu, kavgacı, incitme isteği duyan, zor kullanmaya eğilimli, öç alma duyguları içinde olan, saygısız bireylerdir. Eşyalara, özellikle başkalarının eşyalarına zarar vermekten, bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşen davranışlarda bulunmaktan hoşlanırlar ve bu şekilde kişisel doyum sağlamaya çalışırlar (Özgüven, 1992).

Kendilik Kontrolü : Kendilik kontrolü, bireyin herhangi bir davranışının ortaya çıkmasında veya sonuçlarında kendisinin belirli bir katkısının olduğuna inanması şeklinde tanımlanır (Robbins,1996). Örneğin çok çalışırsa ödüllendirilip yükseltileceğine, çalışmazsa işten atılacağına inanması gibi. Bu insanlar içsel acıdan kendini kontrol edebilen insanlardır.

Bazılarında ise dışsal kendilik kontrolü bulunmaktadır. Bunlar her işi kendi dışındaki faktörlere bağlarlar.

Başarıya Yönelim: Başarma ihtiyacı tüm insanlarda mevcuttur. Bu ihtiyacı yüksek olan kişiler işlerini daha iyi yapma durumundadırlar. Bunlar, başarılarını engelleyen her şeyi ortadan kaldırmak ve bunu da kendi çabalarıyla yapmak isterler. Başarı ve başarısızlıklarını kendilerinde görürler, bu nedenle orta güçlükteki işleri yapmayı tercih ederler.

Otoriter Kişilik : Otoriter kişiliğe sahip olan insanlar, örgüt içinde çalışan insanlar arasında statü ve güç farklılığının olması gerektiğine inanırlar. Bu tip kişiler katı kuralları olan, insanları yargılayan ve herkese tepeden bakan, altındakileri ezen, güvenilir olmayan, gücünü otoritesinden alan bireylerdir. Çalışanların iş kurallarına aşırı uyumlu davranmalarını gerektiren hiyerarşik bir yapıya sahip örgütlerde otoriter kişilik tipi başarılı olabilir.

Makyavellenizm : Bu özelliğe sahip bireyler, diğer insanlarla arasına mesafe koyar ve sonuçlarına göre hareket ederler. Başkalarını kullanmasını severler, içinde bulundukları duruma göre hareket ederler. Pazarlık durumunda son derece başarılıdır.

Kendini Yansıtma: Birey, başkalarının davranışlarını gözleyerek onlara benzer davranış gösterir. Kendini yansıtma gücü yüksek olan kişiler, davranışlarını çevresine göre düzenleyebilirler. Bu insanların uyum gücü yüksektir, başkalarının davranışlarına yakın ilgi gösterirler. Farklı konumlarda farklı şekilde davranabildikleri için yöneticilik görevini başarıyla yürütebilirler.

Kendine Güven : Kendine güveni olan kişiler başkalarını memnun etmek isteyen, başarı için yeteneklerinin varlığına inanan, yaptıkları işten tatmin olan insanlardır. Risk almayı severler. Güveni düşük olanlar ise etrafına karşı şüpheli, başkalarına bağımlı olan tatmin düzeyi son derece düşük insanlardır (Robbins,1996).

3. İLETİŞİM

3.1 İnsan ve İletişim

Canlı bir varlık olarak insan, kendi iç ve dış çevresiyle devamlı etkileşim halindedir. Güdüler, duygular, heyecanlar, düşünceler gibi birçok uyarıcılar, onun psikolojik ve biyolojik yapısını oluşturan iç çevresinden gelen uyarıcılardır. Sosyal ve fiziksel ortamını oluşturan dış çevre ise, maddeler, olaylar, şahıslar, sosyal ve fiziksel görüntüler olmak üzere bir çok uyarıcılarla doludur. İnsan, canlılığını sürdürmek için, kendisini etkileyen yani algı alanına giren bu uyarıcıları bilinçli ve bilinçsiz olarak değerlendirmek, onlara uygun düşen bir davranışta bulunmakta aynı

zamanda kendisi de karşılaştığı durumu etkilemektedir. Yani insan, sürekli etkileşim halinde olan aktif bir varlıktır (Tan, 1989).

İyi bir iletişimin temelinde farkında olma, ayrıntılı olarak iç ve dış dünyanın bilincinde olma yatar. İletişimde insan, hem kendi iç dünyasını yani duygu, düşünce ve tutumlarını iyi tanır, onların ne anlama geldiğini kavrar, anlar hem de karşısındaki kişinin davranışlarını gerçekçi bir biçimde değerlendirmesini bilir. Kişinin kendini bilmesi, onun kendi algılama, yorumlama, yansıtma, duygu ve arzularının farkında olması demektir. Karşısındakinin farkında olmak ise; onun, davranışlarının nasıl bir iç dünyaya işaret ettiğini onun deneyim ve yaşantılarının ne olduğunu anlamaktır (Cüceloğlu, 1993).

3.2 İletişimin Anlamı

İletişim sözcüğü Latince communicare kökünden gelmektedir ve dilimizde kominikasyon, haberleşme veya bildirişim sözcükleriyle de tanımlanmaktadır (Baltaş-Baltaş, 1992).

Psikoloji ile ilgili çeşitli bilimsel yayınlara bakıldığında iletişimin ne olduğu konusunda farklı tanımların bulunduğu görülmektedir.

İletişim olgusu pek çok kişi tarafından çok farklı yönleri önemsenerek, çok farklı biçimlerde açıklana gelmiştir. Hoben, iletişimi konuşma ve sözlü semboller olarak görmüş, "düşünce ve görüşlerin sözlü olarak karşılıklı alışverişidir." Biçiminde tanımlamıştır. Andersen, anlama olarak görmüş "iletişim, bizim başkalarını, başkalarının da bizi anlamalarına yarayan bir süreçtir." demiştir. Berelso ve Steiner, iletişimin bir süreç olduğunu vurgulamışlar, iletişimi "sözcüklerin, resimlerin, figürlerin, grafiklerin, vb. sembollerin kullanılarak bilgi, düşünce, duygu ve becerilerin aktarılması süreci" olarak tanımlamışlardır.(Ergin, 1992)

İletişim, konuşan ve dinleyenin, güdü, algı, eğilim ve tutumlarından oluşan insan davranışının oldukça karmaşık bir şeklidir(Voltan-Acar, 1985).

İki kişi arasında birbirine ilişkin mesaj alışverişi (Cüceloğlu, 1993).

Bir grup insanın bilgi alışverişinde bulunduğu kanalların yapı örüntüsü (Jonathan ve dig., 1989).

Bir organizmanın ürettiği, başka organizmalar için anlamlı olan ve böylelikle onların davranışlarını etkileyen sinyaller bütünü (Morgan, 1989).

Davranış değişikliği meydana getirmek üzere fikir, bilgi, tutum, duygu ve becerilerin paylaşılma süreci (Çilenti, 1979).

Bu tanımların ortak yanlarını birleştiren uzlaştırmacı bir tanım şöyle olabilir: İletişim, katılanların, bilgi/sembol üreterek birbirlerine ilettikleri ve bu iletileri anlamaya yorumlamaya çalıştıkları bir süreçtir (Dökmen, 1994).

İnsanların birbirleriyle anlaşmalarını sağlayan iletişim süreci hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır.

3.3 Kişilerarası İletişim

Bir kişinin diğer insanlar arasında tümüyle işlevlerini yapan bir birey olarak yaşamasının en önemli yanı iletişim yapabilme yeteneğidir (Buscaglia, 1993).

İçeriği ne olursa olsun bir sorunu çözmek için insanların iletişim kurmaları gerekir. Uygarca konuşma ve tartışma becerisinin geliştirilmemiş olduğu toplumlarda, bir sorunu çözmek için başlatılan etkileşim, kısa sürede sürtüşmeye ve çatışmaya dönüşür.

Kişiler arası ilişkilerde daha az sürtüşmesi olan kavgaya dönüştürmeden sorunlarını çözebilen, acı yerine mutluluğun, kin ve nefret yerine destek ve hoşgörünün yeğlendiği toplum, kendini değerli bulan sevgi ve anlayışla çevresindekilerle iletişim kuran insanlarla kurulabilir. Bu da demokratik bir toplum olmakla gerçekleşir. En genel anlamıyla demokrasi, halkın egemen olduğu yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu yönetim şekli olarak tanımlanabilir. Temelinde ise; hürriyet ve adalet vardır (Büyükkaragöz, 1990).

Toplumsal sonuçların altında bireysel davranışlar vardır. Demokratik toplum oluşturabilmek için, demokrasi hayatla bütünleştirilmelidir. Bireylerin günlük

yaşamlarında, diğer kişilerin görüşlerine saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenmeleri gerekir. Bunun için de aileden başlayarak devlete kadar her sosyal kuruma görevler düşmektedir. Demokrasiyi toplum kültürü ile kaynaştırmak, bunu eğitim yoluyla insanlara mal etmek gerekir. Demokrasiyi bir yaşama biçimi olarak kabul eden toplumlar insanlarda iş başarma, topluma faydalı olma duygusunu geliştirmeye çalışır(Büyükkaragöz, 1990).

Kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkan kavramlardan birisi de empati kavramıdır. Empati insan ilişkilerinde çeşitli davranışların örgütleyicisi ve düzenleyicisi, kişilerarası ilişkilerde en temel süreçlerden biri ve diğer bireylerin duygu ve düşüncelerinin anlaşılması olarak ifade edilmektedir.(Yıldırım Ve Ergene,1994).

Empatik anlayışın insanları birbirine yaklaştırma ve iletişimi kolaylaştırma özelliği vardır. Bir görüşe göre empatik olmak eğitimle kazanılabilir. Dökmen psiko-drama eğitimine katılan öğrencilerin empatik beceri düzeylerinin katılmayanlara kıyasla anlamlı olarak yükseldiğini bulmuştur.(Dökmen,1988).

3.4 Yakın ilişkilerde kişilerarası iletişim

Duygu alışverişi. Kişilerarası güvenin ve yakınlaşmanın oluşmasında en önemli etkenlerden biri de karşılıklı duygu alışverişine girebilmektir. Duygu alışverişi yalnızca sevgi, hoşlanma gibi olumlu duyguların paylaşılması değil, aynı zamanda öfke, endişe, kırgınlık gibi olumsuz duyguların da paylaşılabilmesi anlamına gelir(Giffin ve Patton, 1996).

Bazı kişiler için olumlu duyguların dile getirilmesi daha güç iken, bazıları da olumsuz duygularını açmakta güçlük çeker. Eğer kişi, bu güçlüklerden herhangi birini ya da her ikisini birden yaşıyorsa, bunun üstesinden gelmek için kendi kendine çaba gösterebilir ya da bu konuda yardım isteyebilir. Çünkü, duyguların dolaysız ve dürüstçe ifade edilebilmesi, yakın ilişki kurmaya yardım eden en önemli becerilerden bir tanesidir. Yakın bir ilişkide kızgınlık duyguları kadar, hoşlanma ve beğeni duygularının da dile getirilmesi, duygu dengesinin korunmasını sağlar. Zaten bir

ilişkiyi "yakın ilişki" olarak tanımlayabilmek için bu gereklidir. Yakın ilişki birçoklarının düşündüğü gibi yalnızca olumlu duyguların çok yoğun yaşandığı ilişki değil, kişilerin kendileri olabildikleri ve kendilerini açıkça ifade etme özgürlüğü bulabildikleri ilişki biçimidir (Giffin ve Patton, 1996).

Benliğimiz bize ait olan özel bir şeydir. Yakın ilişkilerimizde de kendimize saklamak istediğimiz özel duygular olabilir. Bu nedenle, kendimizi yakın hissettiğimiz kişiye iç dünyamızın tümünü göstermek zorunda değiliz ama gösterdiklerimiz gerçekten bize ait olmalıdır.

Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yapılmış olunan kaynak taramalarından yurt dışında kişilik özelliklerinin bireyin davranışları üzerine birçok araştırma yapıldığı anlaşılmıştır. Burada konu ile ilgili olanlardan bazılarına kısaca yer verilecektir.

Her toplum farklı bir kültürden oluşmaktadır. Tutumlarımız, davranışlarımız, inançlarımız, değer yargılarımız, müziğimiz, yemek çeşitlerimiz, törelerimiz, giyim tarzımız,...vs. hep kültürümüzün tesiri altında gelişmektedir.

Kültür, nesilden nesile aktarılır. Çocuk ve ergenler, içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimserler. Kültür kişiliği büyük ölçüde etkiler.

Offer ve arkadaşları (1977), 13-19 yaşlar arasındaki bireyler için, bir kendi kişiliğini betimleme ölçeği olan Offer Benlik İmgesi Soru Kağıdı'nı (OSIQ) kullanarak dört farklı toplumdaki on bin ergenin benlik imgesini incelediler. Yazarlar, Amerikan ergenlerinin İrlanda' daki, Hindistan' daki, Avusturalya' daki yaşlılarından daha mutlu, daha iyimser, daha doyumlu olduğunu bildirdiler. Amerikan ergenleri eğitimsel ve mesleki amaçları konusunda daha erken yaşta görüş sahibi ve temelde işe yönelimli idiler, yazgılarını kontrol etmede ve amaçlarını gerçekleştirmede kendilerine güveniyorlardı, cinsel ve saldırgan dürtülerini serbest bırakmada daha özgürdüler. Amerikan ve Avustralya erkek ve kadınları Hintli ve İrlandalı gençlerden daha olumlu benlik imgelerine sahiptiler. Yazarlar, ergenlerin benlik imgesini olasılıkla, "karakter yapısındaki ya da ruh sağlığındaki temel bir

farklılıktan çok, kültürel değişkenlerin bir yansıması” olduğu sonucuna varmaktadırlar (Gander-Gardiner, 1995).

Kalıtım, kişiliğin oluşumunda son derece önemli bir etkindir. Gelişimin her evresinde kalıtımın etkilerini görebiliyoruz. Araştırmacılar, bazı kişilik özelliklerinin genetik yapıdan etkilendiğini saptamışlardır.

Beden yapısı, fiziksel görünüş, zihinsel kapasite gibi özellikler, kalıtım yoluyla getirdiğimiz özelliklerdir.

Tek yumurta ikizlerinde yapılan araştırmalar, ikizlerin birbirine kişiliğin değişik yüzleri yönünden ayrı yumurta ikizlerine göre daha fazla benzediği bulunmuştur. Bundan da kişilik özelliklerinin kalıtım yolu ile geçtiği anlaşılır. Ayrıca şizofreniler üzerinde yapılan incelemelerde tek yumurta ikizlerinden birinin şizofren olması halinde, diğeri %86 oranında bu hastalığa yakalanıyor. Diğer kardeşler arasında bu oran %15’tir. Bu bilgiler bize genetik mirasın şahsiyet üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Mussen, 1973)

Bireyin içinde bulunan sosyal sınıfın durumu onun kişilik özelliklerini son derece etkilemektedir.

R.J. Havighust ve H. Taba’nın 1948’de ABD’de 16 yaşındaki 76 kız ve 68 erkek olmak üzere 144 denek üzerinde yapılan araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir (Şemin, 1980).

Kişinin şöhreti, sosyal sınıfta aldığı yerle olumlu bir biçimde orantılıdır. Ergenin karakterinin bıraktığı şöhret, okula intibak derecesiyle etraflı bir suretle belirlenmiştir. Burada okulun ideali ve değerleri, orta sınıfın ideal ve değerleridir. Orta sınıfa mensup ailelerden çok miktarda gelen kız ve erkek çocuğun davranışı, okulda rağbet gören davranışlardır; okulda beğenilen ölçülere uygundur. Sosyal sınıf daha aşağıya düştükçe bu uygunluk oranı azalır. En aşağı sınıfta bile olsa bir kişi daha yüksek bir sınıfa geçmeyi ciddi olarak aklına koymuşsa, orta sınıfın davranış ve ölçülerine göre hareket etmekte ve iyi bir şöhret kazanmaktadır.

R.B. Smith (1932), tarafından yapılan bir incelemede şu bulgular elde edilmiştir: Yüksek sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeye mensup çocuklar, daha aşağı tabakadan olan çocuklara nazaran daha az aşağılık duygusuna sahip bulunuyorlar(Jersild, 1978).

Kişilik özellikleri konusunda, ülkemizde de bir çok araştırma yapılmıştır. Burada konu ile ilgili olanlardan bazılarına kısaca yer verilecektir.

Güngör' ün (1989), Ankara'da 1000 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada ailelerinin gelir düzeyi yükseldikçe , ergenlerin özsaygı düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur. Anne ve babalarının tahsilleri orta ve yüksek olanların özsaygıları, öğrenim düzeyi düşük olan anne - babaların çocuklarına göre daha yüksektir (Kulaksızoğlu,1998).

Aydın (1991), yaptığı araştırmada ailede yüksek baskı ve disiplin ortamının, çocuklarda kendini kabulü zayıflatıcı bir etkisi olduğunu saptamıştır (Hatipoğlu, 1996)

Yapılan araştırmalardan da anlaşıldığı gibi; sosyo-ekonomik ve kültürel seviye yükseldikçe, çocuk ve ergenlerin benlik imgeleri olumlu bir yönde ilerlemektedir.

Yapılan araştırmalarda orta ve üst sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelerin genelde demokratik anne - baba tutumunu, alt sosyo-ekonomik ve kültürel seviyedeki ailelerin ise baskı - disiplin boyutundaki anne - baba tutumunu daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir.

Kulaksızoğlu (1985)' nun , İstanbul' da lise son sınıftaki 150 ergen ve onların anne - babalarından oluşan 450 kişilik bir grup üzerinde, ergenlerin aileleriyle olan çatışmaları ve annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri inceleme amacı taşıyan araştırmalarında elde edilen bulgular şöyledir:

Annelerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeleri arttıkça onların “aşırı koruyucu” annelik tutumları azalmakta ve “demokratik davranma ve eşitlik tanıma tutumları” artmaktadır. Aynı şekilde annelerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeleri

arttıkça onların “baskı - disiplin” tutumlarında azalma olmaktadır. Anneleri “demokratik davranma ve eşitlik tanıma” tutumları gösteren ergenlerin genel sorunları, anneleri “aşırı - koruyuculuk” ve “baskı - disiplin” tutumları gösteren ergenlerin genel sorunlarına göre daha azdır. Aynı şekilde anneleri “demokratik davranma ve eşitlik tanıma” gösteren ergenlerin, aileleri ile çatışmaları, anneleri “aşırı koruyucu” ve “baskı- disiplin” tutumları gösteren ergenlerin aileleri ile çatışmalarından daha azdır. Anne ve babası ile çatışmaları çok olan ergenlerin genel sorunları da artmaktadır. Anne-babalar kızları ile, oğulları ile olan çatışmalarından daha az çatışma içindedirler. Alt sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelere mensup ergenlerin, orta ve üst sosyo-ekonomik ve kültürel seviyedeki ergenlere göre daha çok sorunları vardır. Aynı şekilde alt sosyo-ekonomik ve kültürel seviyedeki ailelere mensup ergenler, orta ve üst sosyo-ekonomik ve kültürel seviyedeki ailelere göre aileleri ile daha fazla çatışma içindedirler.

Annenin çocuk yetiştirme tutumları ile ergenlerin benlik tasarım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla orta öğretimde bulunan 619 öğrencinin üzerinde yapılan araştırmada bu iki değişken arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Annelerini “ilgili ve şefkat gösteren” ile “amaçlarına ulaşmada yardımcı olan” ve “tutarlı disiplin uygulayan” olarak algılayan ergenlerin benlik tasarımı puanları ile algıladıkları tutumlar arasında aynı yönde olumlu ilişkiler vardır. Buna karşılık benlik tasarım puanları ile duygusal cezalandırma davranışlarından alınan puanlar arasında ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Koruyuculuk, fiziksel cezalandırma ve başarı için baskı boyutlarında elde edilen puanlarla benlik tasarım puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır(Hatipoğlu, 1996).

Aynı örneklem üzerinde yapılan, annenin çocuk yetiştirme tutumlarının ergenin cinsiyetine göre farklılaşmasına ilişkin araştırmada, erkeklerin anneleri için algıladıkları “amaçlarına ulaşmada yardımcı olma” davranışına ilişkin puanların ortalamaları kızlarınkinden daha yüksektir. Anne için algılanan diğer davranış boyutları olan ilgi, şefkat gösterme, tutarlı disiplin, koruyuculuk, başarı için baskı ve duygusal cezalandırma puanlarının ortalamaları arasında kız ve erkekler açısından önemli bir fark saptanmamıştır(Hatipoğlu , 1996).

Arı (1989), “Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özellik niteliklerinin, ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi” isimli çalışmasında erkeklerin kadınlara göre daha atılgan olduklarını ve baskın ben durumlarının atılganlığı etkilediği sonucunu bulmuştur.

Sosyo-ekonomik ve kültürel seviye kişilik gelişimini ve benlik tasarımı etkiler. Ankara’da lise ikinci sınıfa devam eden 1094 öğrenci ile yapılan bir çalışmada, üst sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelerin çocuklarının benlik tasarım düzeyleri alt sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeli ailelerin çocuklarına göre daha yüksektir. (Can, 1986) Ailelerin sosyo-ekonomik durumları ile gençlerin benlik saygısı arasındaki ilişkinin araştırıldığı başka bir çalışmada varlıklı yani üst sınıflardan gelen gençlerin %51’inde yüksek benlik saygısı saptanmasına karşılık, alt toplumsal sınıflardaki gençlerde bu oran %38’ dir. En üst ve en alt toplumsal sınıflardaki erkek gençler karşılaştırılınca benlik saygısı belirgin biçimde üst sınıf çocuklarında yüksek bulunmuş. Buna karşılık her iki sınıftaki genç kızlar karşılaştırılınca fark daha küçülmüştür. Bunun açıklaması şöyle yapılmaktadır: Üst ve orta sınıflarda erkek çocuklara daha çok önem verilir (Yörükoğlu, 1986).

Ergenin cinsiyeti, onun benlik saygısını etkiler. 619 orta 2. Sınıf öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, erkek ergenlerin benlik tasarım düzeyleri kızlara göre daha yüksek bulunmuştur (Hatipoğlu, 1996). Ankara’ da 350 lise son sınıf öğrencisi yapılan çalışmada özsaygı erkeklerde kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. (Dinç, 1992) Yapılan başka bir çalışmada erkek ergenlerin benlik saygıları kızlarınkine göre yüksek bulunmuştur. Ergenlerin benlik saygısı ile ilgili yapılan başka bir çalışmada kız ve erkeklerin özsaygıları arasında fazla bir fark bulunmamıştır (Güngör, 1989).

Ruhsal olarak rahatsız olmak ergenlerin kendilerini olumlu algılamalarını da engellemektedir. İzmir’ de yapılan bir çalışmada psikiyatriste başvuran liseli ergenlerle, kontrol grubu olarak seçilen liseli ergenler arasında benlik kavramlarını algılamak bakımından farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Psikiyatriste başvuran 24’ ü kız, 36’ sı erkek 60 lise öğrencisi, lisenin her üç sınıfında okuyan 121 erkek, 110 kız 231 ergenle benlik kuramları bakımından karşılaştırılmıştır. Psikiyatriste giden ergenlerin yarısı olumsuz benlik imajı belirtirken, kontrol

grubundakilerin %15.9'u olumsuz benlik imajı belirtmiştir. (Tamar ve diğerleri, 1992:406) Benlik saygısı düşük bulunan gençlerin son 5 yıl içinde gösterdikleri ruhsal belirtiler araştırılmış ve uykusuzluk, sinirlilik, iştahsızlık, baş ağrısı, çarpıntı, karabasan, tedirginlik... gibi belirtileri daha yüksek oranda gösterdikleri saptanmış. Bu sonuç benlik saygısı ile ruh sağlığının yakın ilişkisini vurgulamaktadır. Gerçekten benlik saygısı yüksek olan kişide, kendine güven, iyimserlik, başarıma isteği, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal nitelikler bulunur. Buna karşılık benlik saygısı düşük bir kimsenin kendine güveni azdır, kolay umutsuzluğa kapılır, kısacası ruhsal belirtiler geliştirmeye daha yatkındır (Yörükoğlu, 1986) .

Dr. Füsun Çetin (1985) Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ni ülkemizde 205 liseli gence uygulayarak yüksek, orta ve düşük benlik saygısının bir çok değişkenle ilişkisini incelemiştir. Elde edilen önemli bulgular şöyledir: Benlik kavramının değişkenliği ile benlik saygısı arasında yakın ilişki vardır. Benlik saygısı yüksek çıkan gençlerin benlik kavramları en az değişkenlik göstermektedir. İnsanlara güvenme ile benlik saygısı arasında da sıkı bir ilişki bulunmuştur. Benlik saygısı yükseldikçe insanlara güven de artmaktadır. Gençlerdeki depresyon bulguları ile benlik saygısı da sıkı ilişki göstermektedir. Depresyon belirtisi olmayan gençlerin çoğunun benlik saygıları yüksektir. Depresyon belirtileri arttıkça benlik saygısında düşme gözlenmektedir (Yörükoğlu, 1986).

Jones, Freemon ve Goswick (1981) yapmış oldukları araştırmada cinsiyetin yalnızlık üzerinde etkili olduğunu ve erkeklerin kızlara göre daha fazla yalnızlık durumunu yaşadıklarını gözlemişlerdir. Ayrıca kişinin karakterinin, iletişimi kurma, ilişkiye geçmeyi engellemek, sosyal olarak çekiciliği azaltmak gibi özelliklerinden dolayı etkilediğini belirtmişlerdir.

Wittenberg ve Reis (1986), sosyal beceri ile başkalarının algılanması yalnızlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında, yalnızlık düzeyi yüksek olan bireylerin diğer bireyler hakkında olumsuz algılamalara sahip olduklarına ve sosyal ilişkiyi başlatma ve sürdürme için gereken becerilerin eksik olduğuna ilişkin sonuçlar elde etmişlerdir.

Stake, DeVille, ve Pennell, 1983, genç kızların kendilerine güvenlerinin artırılması üzerine yapmış oldukları araştırma sonucunda sosyal beceri eğitiminin gençlerin kendine güvenlerinin gelişmesinde önemli düzeyde etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Kişilerarası ilişkilerde daha az sürtüşme yaşayan, sorunlarını kavgaya dönüştürmeden çözebilen, acı yerine mutluluğun kin ve nefret yerine destek ve hoşgörünün yeğlendiği toplum, kendini değerli bulan sevgi anlayışıyla çevresindekilerle iletişim kuran insanlarla kurulabilir. (Büyükkaragöz, 1990).

Birey hızlı sosyal değişimlere ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Sosyal yaşamda ilişkilerin çeşitliliği ve içeriğinin fazla olması insanlarla olan etkileşimi yüzeyselleştirmektedir. Birey bu yüzeyselliğin bedelini topluma yabancılaşmakla ödemektedir. (Arı,1989).

Üre (1996), “Psikolojik danışmada ve kişilerarası ilişkilerde kendini açmanın yeri” isimli çalışmasının bulgularında kendini açmanın kişilerarası iletişimi kolaylaştırdığını ve empati düzeyini artırdığını belirtmiştir

Akkurt (1989), fiziksel yakınlık, yüze bakma süresi, sözel iletişim süresi ve kişilerarası ilişki düzeyi değişkenlerini değerlendirmiş, bu değişkenlerin kişisel ilişkiye ve olumsuz ilişkiye yöneltilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu gözlemlemiştir.

Coşkuner (1994), iletişim becerisini geliştirme eğitiminin iş görenlerin iletişim çatışmalarına girme eğilimlerine, yalnızlık düzeylerine ve iş doyumları etkisi” isimli çalışmasında iletişim becerisini geliştirme eğitimi alan deneklerin yalnızlık düzeylerinde istatistiksel olarak oldukça yüksek düzeyde bir azalmanın olduğunu, iletişim çatışmasına girme eğilimlerine ve iş doyumlarına anlamlı düzeyde etki edemediğini tespit etmiştir.

Konya Rehberlik Araştırma Merkezinin (2000) il genelinde 83336 ilk ve orta öğretim düzeyinde öğrenciye uyguladığı “başarısızlık nedenleri anketi”nde öğrencilerin %34.38’i “Anlayamadığım konularda öğretmenimize soru sormaktan çekindiğimden dolayı başarısızım” maddesine evet cevabını vermiştir. Buradan

açıkça anlaşılacağı gibi öncelikle çocuklar soru sormaktan çekindiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğretmenleriyle konuşmaktan çekinmektedirler. Pedagojik açıdan bakıldığında bir çocuk kendini güvende hissetmediği daha doğrusu sürekli bir tehdit algıladığı zaman daha pasif ve çekingendir. Çocuklara kişiler arası iletişim becerisi kazandırılması, gerekmektedir.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde olup, üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, kişiler arası ilişkilerinde farkındalıklarına etkisi incelenmiştir. Bu araştırmada kullanılan yöntem Survey Tarama Modelinin bir alt yöntemi olan ilişkisel taramadır. İlişkisel tarama en az iki durum ya da değişken üzerindeki korelasyonu ortaya koymada kullanılan araştırma modelidir. Bu araştırmada kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyi değişkenler açısından betimlenmiş ve daha sonra bu iki değişken arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileridir. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde adı geçen fakültedeki tüm bölümler listelenmiş, daha sonra Random (şans yoluyla) yolla 6 tane bölüm seçilmiştir. Yapılan tesadüfi küme örnekleme ye Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, İngilizce Eğitimi Bölümü ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü girmiştir. Bu bölümlerdeki ilgili sınıflara grup olarak araştırmanın ölçme aracı uygulanmıştır. Bu yönüyle araştırmada oransız küme örnekleme yaklaşımı uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin bölüm, cinsiyete, babanın eğitim durumu, Annenin Eğitim Durumu ve Geldikleri yere göre dağılımları Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Bölüm Değişkenine Göre Dağılımları

Okudukları Bölüm	Öğrenci Sayısı	%
Türk Dili ve Edebiyatı	59	21,5
İngilizce Öğretmenliği	94	34,3
Fen Bilgisi Öğretmenliği	15	5,5
Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik	18	6,6
Sosyal Bilgisi Öğretmenliği	55	20,1
Bilgisayar ve Teknoloji Eğitimi Öğretmenliği	33	12
Toplam	274	100

Araştırma kapsamına alınan ve hakkında bilgi toplanan öğrencilerin, % 21,5'i Türk dili ve Edebiyatı, % 34,3'ü İngilizce öğretmenliği, %5,5'i Fen bilgisi öğretmenliği, % 6,6'sı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, %21,1'i Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve % 12'si Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği öğrencilerinden oluşmuştur.

Tablo 2: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	%
Kız	168	61,6
Erkek	106	38,4
Toplam	274	100

Araştırma kapsamına alınan ve hakkında bilgi toplanan öğrencilerin, % 61,6'sı kız, %38,4'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır

Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımları

Babanın Eğitim Durumu	Öğrenci Sayısı	%
Okur Yazar Değil	10	3,6
İlkokul	108	39,4
Ortaokul	30	10,9
Lise	58	21,2
Üniversite	68	24,8
Toplam	274	100

Araştırma kapsamına alınan ve hakkında bilgi toplanan öğrencilerin, babalarının eğitim durumuna göre dağılımları ise % 3,6 Okur yazar değil, %39,4 İlkokul, % 10,9 Ortaokul, %21,2 Lise, % 24,8 üniversite mezunu şeklindedir.

Tablo 4: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Dağılımları

Annenin Eğitim Durumu	Öğrenci Sayısı	%
Okur Yazar Değil	47	17,2
İlkokul	153	55,8
Ortaokul	19	6,9
Lise	32	11,7
Üniversite	23	8,4
Toplam	274	100

Araştırma kapsamına alınan ve hakkında bilgi toplanan öğrencilerin, annelerinin eğitim durumuna göre dağılımları ise % 17,2 Okur yazar değil, %55,8 İlkokul, % 6,9 Ortaokul, % 11,7 Lise, % 8,4 üniversite mezunu şeklindedir.

Tablo 5: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerin Geldiği Yer Değişkenlerine Göre Dağılımları

Geldiği Yer	Öğrenci Sayısı	%
Köy	28	10,3
Kasaba	17	6,3
İlçe	83	30,5
İl	144	52,9
Toplam	272	100

Araştırma kapsamına alınan ve hakkında bilgi toplanan öğrencilerin, geldikleri yere göre dağılımları ise % 10,3 köy, % 6,3 kasaba, % 30,5 İlçe, %52,9 il şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada gerekli bilgileri toplamak için aşağıda belirtilen iki araç kullanılmıştır.

A. Hacettepe Kişilik Envanteri

B. Kişilerarası ilişkide Farkındalık Ölçeği

Hacettepe Kişilik Envanteri

Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE), 1976 yılında Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN tarafından geliştirilmiş, 1978 yılında birinci revizyon, 1982 yılında ikinci revizyonu yapılarak bugünkü halini almıştır. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE), bireylerin “kişisel” ve “sosyal” uyum düzeylerini ölçmek amacıyla oldukça kapsamlı bir ölçme aracı olarak 168 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca Hacettepe Kişilik envanteri Kişisel uyum için dört, Sosyal uyum için dört olmak üzere toplam sekiz alt ölçekten meydana gelmektedir.

Hacettepe Kişilik Envanterinde kullanılan alt ölçekler;

- Kişisel Uyum
- Kendini Gerçekleştirme (KG)
- Duygusal kararlılık (DK)
- Nevrotik Eğilimler (NE)
- Psikotik Belirtiler (PB)
- Sosyal Uyum
- Aile ilişkileri (Aİ)
- Sosyal İlişkiler (Sİ)
- Sosyal Normlara Uyum (SN)
- Antisosyal Eğilimler (AE)

Şeklinde geliştirilmiştir. Ayrıca Bireyin Genel Uyum, kişisel uyumu ile sosyal uyumunun toplamından alınan puanlarla belirlenmektedir.

Hacettepe Kişilik Envanterinde, Maddelerin düz cümle olması yerine doğrudan doğruya kişiye soru yöneltmenin cevaplandırmada “ zorunlu seçme “ (Forced Choice) yöntemine uygun bir cevaplama tarzı olacağı, uyarıcı tepki ilişkisini canlı tutacağı, spontane cevaplar vermeyi kolaylaştıracağı, ilk akla gelen cevabı vermede daha etkili olacağı varsayılarak “ Zorunlu seçme “ yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla, “Evet” ve “Hayır” olmak üzere iki seçenek verilmekte ve bireylerden, envanteri cevaplandırırken “ bir madde üzerinde fazla zaman harcamaması, aklına gelen ilk cevabı işaretlemesi, atlamadan tüm soruları cevaplandırması” ve “boş” bırakmaması istenmiştir (Özgüven, 1992).

Hacettepe Kişilik Envanterinin Güvenirliği:

Hacettepe Kişilik Envanteri üzerinde, Özgüven (1976-82) tarafından, çeşitli gruplar üzerinde envanterin aralıklı tekrar yöntemi ile yapılan güvenirlik çalışmalarının genel sonuçları olarak, alt ölçeklere ilişkin güvenirlik katsayıları “Standart Normlar” alt ölçeğinde en düşük, 0.58 ve “Genel Uyum “ puanında en yüksek, 0.92 olmak üzere, ortalama güvenirlik 0.82 olarak bulunmuştur. Genellikle, kişisel uyum alt ölçeklerinin güvenirlikleri, sosyal uyum alt ölçeklerine göre biraz daha yüksektir. (Özgüven, 1992).

Kızıltan (1982) tarafından, üniversite öğrencilerinden oluşan 56 kişilik bir grup üzerinde, iki hafta ara il envanterin tekrarı yöntemi ile elde edilen Hacettepe Kişilik Envanteri güvenirlik katsayıları; Kişisel uyum 0.93, Sosyal uyum 0.84, Kendini gerçekleştirme (KG) 0.80, Duygusal kararlılık (DK) 0.81, Nevrotik eğilimler (NE) 0.93, Psikotik Belirtiler (PB) 0.86, Aile İlişkileri (Aİ) 0.84, Sosyal ilişkileri (Sİ) 0.83, Sosyal Normlar (SN) 0.71, Antisosyal Eğilimi (AE) 0.79, Genel Uyum (GU) 0.92 olarak bulunmuştur. (Özgüven, 1992).

Hacettepe Kişilik Envanterinin, envanterin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenirlikleri oldukça yüksektir. Alt ölçeklerin güvenirlikleri de bağımsız birer ölçek olarak kullanılabilecek düzeyde yüksek bulunmaktadır. Kişisel uyum alt ölçeklerinin ortalaması 0.85, Sosyal uyum alt ölçeklerinin ortalaması ise yaklaşık 0.80'dir. (Özgüven, 1992).

Hacettepe Kişilik Envanterinin Geçerliği

Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmek üzere hazırlandığı amacını ölçme derecesidir. Hacettepe Kişilik Envanterinin geçerlik çalışmaları çeşitli yöntemlerle yapılmıştır. Envanterin asıl amacı normalden sapmış ya da sapma eğilimi gösteren kişileri normal sınırlar içinde olan bireylerden ayırdedebilmek olduğu için, normal gruplarla psikiyatri kliniklerinde psikotik ve nevrotik vaka tanısı konulmuş bireylere Hacettepe Kişilik Envanteri uygulanmış normal ve normalden sapmış bu iki grubun Hacettepe Kişilik Envanterinin toplam ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar birbirleri ile karşılaştırılmışlardır. Çeşitli gruplar üzerinde yapılan bu tür çalışmalarda ortalamalar arasındaki farklar tüm puanla için pek çoğunda 0.01'in ötesinde manidar bulunmuştur. Sonuç olarak Hacettepe Kişilik Envanteri toplam ve alt ölçeklerinin klinik vakaları normal bireylerden ayırabildiği anlaşılmıştır (Özgüven, 1992).

Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeği

Kişiler arası İlişkilerde Farkındalık Ölçeği, bireylerin kendi başlarına işaretleyebileceği bir ölçme aracıdır. Bireysel ya da grup olarak uygulanabilir. Tek sayfalık form 30 maddeden oluşmaktadır. 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 25, 28. maddeler ilişkide bilinci, 2, 5, 8, 11, 14, 20, 23, 26, 29. maddeler ilişkide görüntüyü, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 30. maddeler ilişkide kaygı durumunu değerlendirmeye yöneliktir. Beş dereceli Likert tipi bir ölçektir. Formun başında bir paragraflık yönerge vardır. Her ifadenin devamında Bana Hiç Uymuyor (1), Bana az uyuyor (2), Bana biraz uyuyor (3), Bana az çok uyuyor (4) Bana çok uyuyor (5) başlıkları altında beş seçenek bulunmaktadır. Bu dereceler sırasıyla 1'den 5'e kadar puan alır. Her ifadenin

karşısında işaretlenmiş boşlukların puanları toplanarak 30 ile 150 arasında puanlama yapılır. Puan aralığı yoktur.

Bu çalışmada ilişkide farkındalığı ölçmek ve değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan Kişiler arası İlişkilerde Farkındalık Ölçeği (The Relationship Awareness Scale) (RAS) ile ilgili olarak bir geçerlik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Çalışmaya envanterin 30 maddesi de dahil edilmiştir. İlişkide bilinci değerlendirmeye yönelik 9 madde ile ilişkide görüntüyü değerlendirmeye yönelik 9 madde ve ilişkide kaygıyı ölçmeye yönelik 9 maddeden oluşan 30 maddelik form, Türkçe ve İngilizce uygulamalarda kullanılmıştır. Türkçe form 'İlişkide Farkında Olma Ölçeği' başlığını taşımaktadır. Ölçeğin 3 boyutunun, araştırmacı tarafından hesaplanan Cronbach alfa güvenirliği sırasıyla şöyle bulunmuştur: ilişkide bilinç, 0.80; ilişkide görüntüyü değerlendirme 0.73 ve ilişkide kaygıyı değerlendirme 0.80.

Verilerin Analizi (İstatistiksel Teknikler)

Araştırma verilerinin analizinde; t testi, F testi (Varyans analizi), korelasyon (r) ve regresyon analizi kullanılmıştır. Cinsiyetler ve karşı cinsten arkadaş olup olmama durumlarına göre kişilik özellikleri ve ilişkide farkında olma puanları üzerinde t testi uygulanmıştır. Adı geçen bağımlı değişken (ilişkide farkında olma) açısından öğrenci branşları, ana-baba eğitim durumları, mezun oldukları liseler ve yerleşim yeri bağımsız değişkenlerinde F testi (varyans analizi) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucu anlamlı çıkan boyutlarda Tukey testi uygulanmıştır. Kişilik özellikleri ve ilişkide farkında olma ile yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı değişkenleri arasında Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları ile ilişkide farkında olma ölçeği boyutları arasında korelasyon katsayısı hesaplanmış; bu değişkenler arası etki düzeyinin ortaya konmasında Regresyon Analizi uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ait bulgulara yer verilmiştir. Bulguların sıralanışı alt problemde veriliş sırasına göre yapılmıştır

1. Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Kişiler arası ilişkilerde farkındalık açısından, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testiyle analiz edilmiştir. Uygulanan t testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6 :Kız ve Erkek Öğrencilerin İlişkide Farkında Olma Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Aritmetik Ort.	Std.Sapma	t	P
a. İlişkide Bilinç	Kız	170	37.38	5.24	2.378*	0.018
	Erkek	106	35.75	5.96		
b. İlişkide Görüntü	Kız	170	30.42	5.62	0.426	0.671
	Erkek	106	30.12	5.85		
c. İlişkide Kaygı	Kız	170	19.05	6.95	-1.206	0.229
	Erkek	106	20.12	7.50		

$P^* < 0.05$

$P^{**} < 0.01$

- a. Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeğinin ilişkide bilinç boyutunda kızların ortalaması 37,38; erkeklerin ki ise 35,75 bulunmuştur. İki grup arasında t değeri 2,378 olarak hesaplanmıştır. . Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuca göre kızlar erkeklere oranla kişiler arası ilişkilerinde nelerin olup bitişinin farkında ve bu ilişkilerinin niteliğine daha çok dikkat ediyorlar. İlişkilerinde olup biten şeyleri anlamaya çalışıp değişen şeylerin farkına varmada erkeklere oranla daha baskın durumdalar.

- b. İlişkide görüntü alt boyutunda, iki grup arasında kızların ortalamaları 30,42; erkeklerin ortalamaları ise 30,12 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasında ki t değeri ise 0,426 şeklinde bulunmuştur. 0,05 manidarlık düzeyinde göre iki grup arasındaki t değerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.
- c. İlişkide farkındalık ölçeğinin alt boyutlarından olan ilişkide kaygı alt boyutunda ise cinsiyetlere göre kızların ortalaması, 19,05; erkeklerin ortalaması ise 20,12 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasında hesaplanan t değeri -1,206 olarak bulunmuştur. Bu boyutta, 0,05 manidarlık düzeyine göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

2. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Kişiler arası ilişkilerde farkındalık açısından, karşı cinsten arkadaşı olup olmaması arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testiyle analiz edilmiştir. Uygulanan t testi sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmaması Durumuna Göre ilişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması

	Karşı Cinsten Arkadaşın Olup-olmaması	N	Aritmetik Ort.	Std.Sapma	T	P
A. İlişkide Bilinç	Yok	113	36.38	5.57	-1.151	0.251
	Var	158	37.16	5.43		
b. İlişkide Görüntü	Yok	113	30.39	5.58	0.113	0.910
	Var	158	30.31	5.80		
c. İlişkide Kaygı	Yok	113	20.33	6.94	2.019*	0.045
	Var	158	18.58	7.07		

P* < 0.05

P** < 0.01

- a. Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeğinin ilişkide bilinç boyutunda karşı cinsten arkadaşı olmayanların ortalaması 36,38; karşı cinsten arkadaşı olanların ki ise 37,16 bulunmuştur. İki grup arasında t değeri -1,151 olarak hesaplanmıştır.

Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

- b. İlişkide görüntü alt boyutunda, iki grup arasında karşı cinsten arkadaşı olmayanların ortalamaları 30,39; karşı cinsten arkadaşı olanların ortalamaları ise 30,31 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasında ki t değeri ise 0,113 şeklinde bulunmuştur. 0,05 manidarlık düzeyinde göre iki grup arasındaki t değerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.
- c. İlişkide farkındalık ölçeğinin alt boyutlarından olan ilişkide kaygı alt boyutunda ise, karşı cinsten arkadaşı olup olmamasına göre karşı cinsten arkadaşı olmayanların ortalaması, 20,33; karşı cinsten arkadaşı olanların ortalaması ise 18,58 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasında hesaplanan t değeri 2,019 olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu t değeri 0,05 manidarlık düzeyinde iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrenci ortalamaları dikkate alındığında karşı cinsten arkadaşı olmayanların karşı cinsten arkadaşı olanlara oranla daha yüksek düzeyde ilişkide kaygı duyma eğilimi içinde oldukları görülmektedir.

3. Öğrencilerin bölümlerine göre kişiler arası ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırma kapsamındaki toplam 6 farklı bölümdeki öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. F Puanları Tablo 8’de listelenmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Bölümlerine Göre ilişkide Farkındalık Puanlarının Karşılaştırılması

	F	Sig.
İlişkide Bilinç	1.657	0.145
İlişkide Kaygı	2.872*	0.015
İlişkide Görüntü	2.130	0.062

P* < 0.05

P** < 0.01

Araştırma kapsamındaki toplam 6 farklı bölümdeki öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. Bu değışkende ilişkide bilinç boyutunda F değeri 1,657, ilişkide kaygı boyutunda ki F değeri 2,872 ve ilişkide görüntü boyutundaki F değeri 2,130 olarak ortaya çıkmıştır

Bölümler arasındaki farka 0,05 manidarlık düzeyi açısından bakıldığında ilişkide kaygı boyutunda önemli farklılık olduğu görülmüştür. Bu farkın hangi bölüm ya da bölümler lehine olduğunu ortaya koymak amacıyla ileri analizler (Tukey testi) yapılmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Bölümlerine Göre İlişkide Kaygı Düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması

BÖLÜMLER		Ortalamalar Farkı	P
Türkçe	- İng	2,98	0,11
Türkçe	- Fen	0,10	1
Türkçe	- PDR	5,30*	0,05
Türkçe	- Sos	3,73*	0,05
Türkçe	- Böte	3,18	0,30
İng	- Fen	-2,88	0,68
İng	- PDR	2,32	0,79
İng	- Sos	0,75	0,98
İng	- Böte	0,20	1
Fen	- PDR	5,20	0,28
Fen	- Sos	3,63	0,48
Fen	- Böte	3,08	0,72
PDR	- Sos	-1,57	0,96
PDR	- Böte	-2,12	0,91
Sos	- Böte	-0,55	0,99
		F=2,87	P=0,015

Tablo 9’da öğrencilerin branşları açısından kaygı düzeyleri arasındaki farklılıklar tukey testi ile analiz edilmiştir. İlişkide kaygı açısından sadece Türkçe-PDR ve Türkçe-Sosyal Bilgiler bölümleri arasında 0.05 manidarlık düzeyinde bir fark görülmüştür. Diğer bölümler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Türkçe bölümündeki öğrencilerin iletişimde kaygı düzeylerinin PDR ve Sosyal Bilgiler bölümünden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4. Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerleri açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin geldikleri yerleşim bölgesi ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. F testi puanları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Geldikleri Yerleşim Bölgelerine Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması

	F	Sig.
İlişkide Bilinç	0.7	0.553
İlişkide Görüntü	0.874	0.455
İlişkide Kaygı	1.407	0.241

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin geldikleri yerleşim bölgesi ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. Bu değişkende ilişkide bilinç boyutunda F değeri 0,7, ilişkide görüntü boyutundaki F değeri 0,874 ve ilişkide kaygı boyutunda ki F değeri 1,407 olarak ortaya çıkmıştır. 0,05 manidarlık düzeyi açısından bakıldığında boyutlar arasında önemli farklılık olmadığı görülmüştür.

5. Öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması

	F	Sig.
İlişkide Bilinç	3.558**	0.008
İlişkide Görüntü	5.345**	0.00
İlişkide Kaygı	1.034	0.39

$P^* < 0.05$

$P^{**} < 0.01$

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. Bu değişkende ilişkide bilinç boyutunda F değeri 3,558, ilişkide

görüntü boyutundaki F değeri 5,345 ve ilişkide kaygı boyutunda ki F değeri 1,034 olarak ortaya çıkmıştır. 0,05 manidarlık düzeyi açısından bakıldığında ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü boyutlarında önemli farklılık olduğu görülmüştür. Bu değişikende ileri analiz olarak Tukey testi uygulanmıştır.

Tablo 12: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Bilinç düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması

Baba eğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark	P
Okur-yazar değil - İlkokul	-3,05	0,42
Okur-yazar değil - Ortaokul	-2,70	0,64
Okur-yazar değil - Lise	-3,20	0,41
Okur-yazar değil - Üniversite	5,41*	0,02
İlkokul - Ortaokul	0,35	0,99
İlkokul - Lise	-0,15	1
İlkokul - Üniversite	2,35*	0,03
Ortaokul - Lise	-0,50	0,99
Ortaokul - Üniversite	-2,71	0,15
Lise - Üniversite	-2,21	0,15
	F=3,55	P=0,08

Tablo 12’de öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide bilinç düzeyleri arasındaki farklılıklar tukey testi ile karşılaştırılmıştır. İlişkide bilinç açısından sadece okur-yazar olmayanlar-üniversite mezunları ve ilkokul-üniversite mezunları arasında 0.05 manidarlık düzeyinde bir fark görülmüştür. Diğer okul düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Babaları üniversite mezunu olan öğrenciler, okuma yazma bilmeyenler ve ilkokul mezunlarına göre daha yüksek ilişkide bilinç düzeyine sahiptir.

Tablo 13: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Görüntü Düzeylerinin Tukey Testi ile Karşılaştırılması

Baba eğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark	P
Okur-yazar değil- İlkokul	0,51	1,00
Okur-yazar değil- Ortaokul	2,73	0,66
Okur-yazar değil- Lise	1,68	0,90
Okur-yazar değil- Üniversite	-2,01	0,82
İlkokul - Ortaokul	2,22	0,30
İlkokul - Lise	1,17	0,69
İlkokul - Üniversite	-2,52*	0,03
Ortaokul - Lise	-1,05	0,92
Ortaokul - Üniversite	-4,74*	0,00
Lise - Üniversite	-3,69*	0,00
F=5,34		P=0,00

Tablo 13'te öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide görüntü düzeyleri arasındaki farklılıklar tukey testi ile karşılaştırılmıştır. İlişkide görüntü açısından en yüksek ortalamayı babaları üniversite mezunu olan öğrenciler elde etmiştir. Diğer okul düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Babaları üniversite mezunu olan öğrenciler, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu göre daha yüksek ilişkide görüntü düzeyi sergilemişlerdir.

6. Öğrencilerin anne eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. F testi puanları tablo 14'te listelenmiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre İlişkide Farkında Olma Puanlarının Karşılaştırılması

	F	Sig.
İlişkide Bilinç	1.151	0.333
İlişkide Görüntü	1.675	0.156
İlişkide Kaygı	0.333	0.856

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile kişiler arası ilişkilerde farkındalığı arasındaki farklılıklar varyans analizi (F testi) ile çözümlenmiştir. Bu değişkende ilişkide bilinç boyutunda F değeri 1,151, ilişkide görüntü boyutundaki F değeri 1,675 ve ilişkide kaygı boyutunda ki F değeri 0,333 olarak ortaya çıkmıştır. Bu ölçekte tüm alt boyutlarda 0,05 manidarlık düzeyi açısından önemli farklılık olmadığı görülmüştür.

7. Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı değişkenleri ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide farkında olma puanları arasındaki ilişki düzeyinin saptanmasında Pearson Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Korelasyon sonuçları Tablo 15’te listelenmiştir.

Tablo 15: Yaş, Kardeş Sayısı ve Aynı Cins Arkadaş Sayısı ile İlişkide Farkında Olma Puanları Arasındaki İlişkiler.

		İlişkide Bilinç	İlişkide Görüntü	İlişkide Kaygı
Yaş	Pearson Correlation	0.017	0.057	0.049
	Sig. (2-tailed)	0.78	0.345	0.423
Kardeş Sayısı	Pearson Correlation	-0.081	0.06	0.079
	Sig. (2-tailed)	0.183	0.32	0.195
Aynı Cins Arkadaş Sayısı	Pearson Correlation	0.037	0.088	-0.114
	Sig. (2-tailed)	0.538	0.146	0.059

$P^* < 0.05$

$P^{**} < 0.01$

Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide farkında olma puanları arasındaki ilişki düzeyinin saptanmasında Pearson Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Yaş ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,017, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişki katsayısı 0,057, ilişkide kaygı olan ilişki düzeyi ise 0,049 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre yaş değişkeninin ilişkide farkındalıkla arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kardeş sayısı ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,081, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişki katsayısı 0,06, ilişkide kaygı olan ilişki düzeyi ise 0,079 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre Kardeş sayısı değişkeninin ilişkide farkındalıkla arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,037, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişki katsayısı 0,088, ilişkide kaygı olan ilişki düzeyi ise 0,114 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre aynı cins arkadaş sayısı değişkeninin ilişkide farkındalıkla arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

8. Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma puanları arasındaki ilişki düzeylerinin saptanmasında Pearson Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Korelasyon değerleri Tablo 16'da Listelenmiştir.

Kişilik ölçeğinin alt boyutlarından kendini gerçekleştirme ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon -0,012, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,102, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,24 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre kendini gerçekleştirme değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü değişkenleriyle arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak kendini gerçekleştirme değişkeninin, ilişkide kaygı arasında 0,01 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kendini gerçekleştirme düzeyleri yüksek olan bireylerin ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Kişilik ölçeğinin alt boyutlarından duygusal kararlılık ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon -0,12, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,157, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,311 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre duygusal kararlılık değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 16: Kişilik Özellikleri ile İlişkide Farkında Olma Puanları Arasındaki İlişkiler.

		İlişkide Bilinç	İlişkide Görüntü	İlişkide Kaygı
a. Kendini Gerçekleştirme	Pearson Correlation	-0.012	-0.102	-0.24**
	Sig. (2-tailed)	0.841	0.089	0.00
b. Duygusal Kararlılık	Pearson Correlation	-0.12*	-0.157**	-0.311**
	Sig. (2-tailed)	0.046	0.009	0.00
c. Nevrotik Eğilimler	Pearson Correlation	-0.172**	-0.258**	-0.4**
	Sig. (2-tailed)	0.004	0.00	0.00
d. Psikotik Belirtiler	Pearson Correlation	-0.102	-0.166**	-0.372**
	Sig. (2-tailed)	0.09	0.006	0.00
e. Aile İlişkileri	Pearson Correlation	-0.093	-0.155**	-0.229**
	Sig. (2-tailed)	0.12	0.01	0.00
f. Sosyal İlişkiler	Pearson Correlation	0.04	0.006	-0.491**
	Sig. (2-tailed)	0.508	0.919	0.00
g. Sosyal Normlar	Pearson Correlation	0.096	0.103	-0.1
	Sig. (2-tailed)	0.109	0.088	0.095
h. Antisosyal Eğilimler	Pearson Correlation	-0.014	-0.158**	-0.253**
	Sig. (2-tailed)	0.813	0.008	0.00
i. Kişisel Uyum	Pearson Correlation	-0.103	-0.202**	-0.406**
	Sig. (2-tailed)	0.086	0.001	0.00
j. Sosyal Uyum	Pearson Correlation	0.005	-0.083	-0.408**
	Sig. (2-tailed)	0.939	0.168	0.00
k. Genel Uyum	Pearson Correlation	-0.07	-0.177**	-0.455**
	Sig. (2-tailed)	0.242	0.003	0.00

P* < 0.05

P** < 0.01

Bu sonuca göre duygusal kararlılık düzeyleri yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Kişilik ölçeğinin alt boyutlarından nevrotik eğilimler ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon $-0,172$, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi $-0,258$, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise $-0,4$ olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre nevrotik eğilimler değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında $0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre nevrotik eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde nevrotik eğilimler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kişilik ölçeğinin alt boyutlarından psikotik belirtiler ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon $-0,102$, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi $-0,166$, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise $-0,372$ olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre psikotik belirtiler değişkeninin ilişkide bilinçle arasında $0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı değişkenin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında $0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre psikotik belirtiler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde psikotik belirtiler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Aile ilişkilerinde uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon $-0,093$, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi $-0,155$, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise $-0,229$ olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara aile ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında $0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aile ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında $0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre aile ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal ilişkilerinde uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,04, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi 0,006, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,491 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara sosyal ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü ile arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal ilişkilerinde uyum değişkenin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre sosyal ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal normlara uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,096, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi 0,103, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,1 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara sosyal normlara uyum değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kişilik ölçeğinin alt boyutlarından anti-sosyal eğilimler ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon -0,014, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,158, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,253 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre anti-sosyal eğilimler değişkeninin ilişkide bilinçle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı değişkenin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre anti-sosyal eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde anti-sosyal eğilimler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kişisel uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon -0,103, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,202, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,406 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre kişisel uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kişisel uyum değişkenin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu

ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kişisel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon 0,005, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,083, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,408 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara sosyal uyum değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü ile arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal uyum değişkeninin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre sosyal uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Genel uyum değişkeni ile ilişkide bilinç arasındaki korelasyon -0,07, aynı değişkenin ilişkide görüntü ile olan ilişkisi -0,177, ilişkide kaygı ile olan ilişki düzeyi ise -0,455 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlara genel uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Genel uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre genel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

9. Kişilik özellikleri, kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu ne derece etkilemektedir?

Kişilik özelliklerinin ilişkide bilinç üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 17, Tablo 18, Tablo 19, Tablo 20, Tablo 21, ve Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 17: Kişilik Özelliklerinin İlişkide Bilinç Üzerindeki Etkisi

R	R ²	Düzeltilmiş R	Standart Hata
0,249	0,062	0,034	5,4656

Model		KO	Sd	KO	F	P
A	Regresyon	533,164	8	66,645	2,231	0,026
	Artık değer (Residual)	8035,689	269	29,872		
	Toplam	8568,853	277			

A Yordayıcı: AE, Sİ, KG, SN, Aİ, DK, PB, NE

Bağımlı Değişken: İlişkide Bilinç

Tablo 17, kişilik özellikleri ölçeğinin bütün alt boyutlarının ilişkide görüntü üzerindeki etkisini açıklamaktadır. Bu amaçla hesaplanan regresyon değeri $R=0.249$ bulunmuştur. Bu sonuç istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir etkiyi ifade etmektedir. Bütün kişilik boyutları ilişkide bilinç-bağımlı değişkeninin varyansının %6.2’sini açıklamaktadır ($R^2=0.062$). Yani ilişkide bilinç değişkeninin yaklaşık %6’sı kişilik özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Kişilik ölçeğindeki alt boyutların bağımlı değişken üzerindeki etkisi tablo 18’de özetlenmiştir.

Tablo 18: Kişilik Özellikleri Boyutlarının İlişkide Bilinç Üzerindeki Etkisi

	B	Standart hata	Standardize E.Beta	t	P
Kendini Gerçekleştirme	0,13	0,04	0,021	0,33	0,742
Duygusal Kararlılık	-0,183	0,14	-0,011	-0,13	0,896
Nevrotik Eğilimler	-0,32	0,147	-0,212	-2,177	0,03
Psikotik Belirtiler	-0,46	0,137	-0,03	-0,337	0,736
Aile ilişkileri	-0,14	0,118	-0,086	-1,188	0,236
Sosyal ilişkiler	0,164	0,104	0,104	1,571	0,117
Ssosyal Normlara Uyum	0,23	0,132	0,113	1,743	0,082
Antisosyal Eğilimler	0,165	0,139	0,094	1,192	0,234
Kişisel Uyum				-	1.00
Sosyal uyum				-	1.00
Genel uyum				-	1.00

Bağımlı değişken: İlişkide bilinç

Tablo 18’de kişilik boyutlarının ilişkide farkındalık ölçeğinin alt boyutlarından ilişkide bilinç üzerindeki etkisi incelenmiştir. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, psikotik belirtiler, aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlara uyum, anti sosyal eğilimler. Kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. Bu konuda sadece kişilik özelliklerinden, nevrotik eğilimler 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir etki göstermiştir. Bu etkinin negatif, yani ters yönlü olduğu görülmektedir. Kişilik özelliklerinin ilişkide bilinç üzerindeki etkisi açısından, diğer boyutlar sabit tutulduğunda nevrotik eğilimlerin bu bağımlı değişkenle olan ilişkisi -0,21’dir. Bu sonuca göre nevrotik eğilimler arttıkça ilişkide bilinç düzeyinde anlamlı bir düşüş meydana gelmektedir.

Tablo 19: Kişilik Özelliklerinin İlişkide Görüntü Üzerindeki Etkisi

	R	R ²	Düzeltilmiş R	Standart Hata
A	0,202	0,041	0,037	5,5932
B	0,33	0,109	0,083	5,4605

A Yordayıcılar: Kişisel uyum

B Yordayıcılar: KISUY, SN, Sİ, Aİ, AE, DK, PB, NE

Bağımlı Değişken: İlişkide görüntü

		KO	Sd	KO	F	P
A	Regresyon	368,3	1	368,3	11,773	0,001
	Artık değer (Residual)	8634,236	276	31,283		
	Toplam	9002,536	277			
B	Regresyon	981,726	8	122,716	4,116	0.000
	Artık Değer	8020,81	269	29,817		
	Toplam	9002,536	277			

A Yordayıcı: KISUY

B Yordayıcılar:, KISUY, SN, Sİ, Aİ, AE, DK, PB, NE

Bağımlı Değişken: İlişkide görüntü

Kişilik özelliklerinin ilişkide görüntü üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen çoklu regresyon analizine göre $R=0.202$ bulunmuştur. Kişisel uyum yalnız başına, ilişkide görüntü varyansının %4.1'ini açıklarken ($R^2=0.041$); bütün kişilik boyutları (kişisel uyum dahil) ilişkide görüntü-bağımlı değişkeninin varyansının %10.9'unu açıklamaktadır ($R^2=0.109$). Yani ilişkide görüntü değişkeninin yaklaşık %10.9'u kişilik özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu sonuçların ikisi de istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı

bir etkiyi ifade etmektedir. Bu regresyon modeline göre ilişkide görüntünün en önemli yordayıcısı kişisel uyum olarak gözükmektedir. Kişilik ölçeğindeki alt boyutların ayrı ayrı bağımlı değişken üzerindeki etkisi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 20: Kişilik Özellikleri Boyutlarının İlişkide Görüntü Üzerindeki Etkisi

	B	Standart Hata	Stn.Beta	t	P
Kendini Gerçekleştirme	-0,78	0,023	-0,202	-3,431	0,001
Duygusal Kararlılık	0,15	0,148	0,091	1,012	0,313
Nevrotik Eğilimler	-0,379	0,154	-0,245	-2,464	0,014
Psikotik Belirtiler	0,073	0,145	0,005	0,051	0,96
Aile İlişkileri	-0,153	0,118	-0,091	-1,299	0,195
Sosyal İlişkiler	0,157	0,104	0,097	1,506	0,133
Sosyal Normlar	0,39	0,132	0,187	2,961	0,003
Antisosyal Eğilimler	-0,132	0,138	-0,073	-0,952	0,342

Tablo 20’de kişilik boyutlarının ayrı ayrı ilişkide görüntü üzerindeki etkisi incelenmiştir. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, psikotik belirtiler, aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. İlişki görüntü üzerinde en yüksek etkiyi kişisel uyum göstermiştir. ($P<0.000$) daha sonra en yüksek etkiyi sırasıyla nevroitik eğilimler ve sosyal normlara uyum boyutları göstermiştir. Kişisel uyum ve nevroitik eğilimler boyutları ilişkide görüntü üzerinde negatif, yani ters yönlü bir etkiye sahipken, buna karşın sosyal normlara uyum değişkeninin doğru yönlü-pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Kişisel uyum ve nevroitik eğilim düzeyi arttıkça ilişkide görüntü düzeyi azalmakta; sosyal normlara uyum arttıkça da ilişkide görüntü düzeyi artmaktadır.

Tablo 21: Kişilik ölçeğinin tüm alt boyutlarının ilişkide kaygı üzerindeki etkisi

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R	Standart Hata
A	0,406	0,164	0,161	6,662
B	0,566	0,32	0,3	6,088

A Yordayıcılar: KISUY

B Yordayıcılar: KISUY, SN, Sİ, Aİ, AE, DK, PB, NE

Model		KO	Sd	KO	F	P
A	Regresyon	2411,707	1	2411,707	54,337	0
	Artık değer (Residual)	12250,05	276	44,384		
	Toplam	14661,76	277			
B	Regresyon	4690,38	8	586,297	15,817	0
	Artık Değer	9971,379	269	37,068		
	Toplam	14661,76	277			

A Yordayıcılar: KISUY

B Yordayıcılar: KISUY, SN, Sİ, Aİ, AE, DK, PB, NE

Bağımlı Değişken: İlişkide Kaygı

Kişilik ölçeğinin tüm alt boyutlarının ilişkide kaygı üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen çoklu regresyon sonucu iki önemli bulgu ortaya çıkmıştır. Kişisel uyum yalnız başına bir belirleyici olarak karşımıza çıkarken $R=0.406$; diğer boyutlar da kişisel uyumla birlikte önemli bir etkiye sahiptir $R=0.566$. Kişisel uyum yalnız başına, ilişkide görüntü varyansının %16.4'ünü açıklarken ($R^2=0,164$); bütün kişilik boyutları (kişisel uyum dahil) ilişkide kaygı-bağımlı değişkeninin varyansının %32'sini açıklamaktadır ($R^2=0,32$). ilişkide görüntü değişkeninin yaklaşık %32'si kişilik özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu

sonuçların ikisi de istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir etkiyi ifade etmektedir. Bu regresyon modeline göre ilişkide görüntünün en önemli yordayıcısı kişisel uyum olarak gözükmektedir.

Tablo 22: Kişilik Boyutlarının Ayır Ayır İlişkide Kaygı Üzerindeki Etkisi

	B	Standart hata	Standardize E.Beta	t	P
Kendini Gerçekleştirme	-0,201	0,027	-0,406	-7,371	0,00
Duygusal Kararlılık	0,144	0,165	0,068	0,872	0,384
Nevrotik Eğilimler	-0,414	0,172	-0,21	-2,414	0,016
Psikotik Belirtiler	0,697	0,162	0,034	0,431	0,667
Aile İlişkileri	-0,06	0,132	-0,003	-0,046	0,963
Sosyal İlişkiler	-0,82	0,116	-0,397	-7,085	0,00
Sosyal Normlara Uyum	-0,06	0,147	-0,002	-0,044	0,965
Antisosyal Eğilimler	0,38	0,154	0,017	0,25	0,803

Tablo 22’de kişilik boyutlarının ayır ayır ilişkide kaygı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, aile ilişkileri, psikotik belirtiler, sosyal normlara uyum, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. İlişki kaygı üzerinde en yüksek etkiyi kişisel uyum göstermiştir. ($P<0.000$) daha sonra en yüksek etkiyi sırasıyla sosyal ilişkiler ve nevrotik eğilimler göstermiştir. Kişisel uyum, sosyal ilişkiler ve nevrotik eğilimler boyutları ilişkide kaygı üzerinde negatif, yani ters yönlü bir etkiye olduğu görülmektedir. Kişisel uyum ve nevrotik eğilim düzeyi ve sosyal ilişki düzeyi arttıkça ilişkide kaygı düzeyi azalmaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma Ve Yorum

Bu bölümde araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin kişilik özellikleri ve ilişkilerinde farkındalıklarını etkileyen değişkenler ile öğrencilerin kişilik ve kişiler arası ilişkilerde farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkilerle ilgili alt problemlere ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması inceleniş sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

1. Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeğinin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı boyutlarında kız ve erkek grupları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat ilişkide bilinç boyutunda iki grup arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. McCroskey (1984); Simons ve ark.,(1995) yapmış oldukları araştırmalarında kız ve erkeklerin iletişim biçimleri, ilişki düzeyleri ve bunların nitelikleri arasında farklılıklar vardır. Bu araştırmalara göre erkekler hiyerarşik bir iletişim düzeninde, ilişkinin gerçekliğine ve olgusallığına önem verirken, kızları ilişkinin etkileşimli-karşılıklı olmasına ve niteliğine önem vermektedir. Kızlar erkeklere kıyasla ilişki niteliğinin daha çok farkındadır. Bu araştırma sonuçları bu tezin bulgularını desteklemektedir. Gerçekleştirdiğimiz araştırma bulgularına göre, kızlar erkeklere oranla kişiler arası ilişkilerinde nelerin olup bitiğinin farkında ve bu ilişkilerinin niteliğine daha çok dikkat ettikleri görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak ilişkilerinde olup biten şeyleri anlamaya çalışıp değişen şeylerin farkına varmada erkeklere oranla daha baskın oldukları ileri sürülebilir.

2. Karşı cinsten arkadaşı olan ve olmayan öğrencilerin ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Kişiler arası ilişkilerde farkındalık ölçeğinin ilişkide görüntü boyutunda karşı cinsten arkadaşı olanlarla olmayanlar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Fakat ilişkide bilinç ve ilişkide kaygı boyutunda karşı cinsten arkadaşı olmayanlarla karşı cinsten arkadaşı olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Buna

göre karşı cinsten bir arkadaşı bulunan kişilerin karşı cinsten arkadaşı bulunmayanlara göre kişiler arası ilişkilerinde nelerin olup bitiğinin farkında ve bu ilişkilerinin niteliğine daha çok dikkat ediyorlar. İlişkilerinde olup biten şeyleri anlamaya çalışıp değişen şeylerin farkına varmada daha baskın durumdalar. Öğrenci ortalamaları dikkate alındığında karşı cinsten arkadaşı olmayanların karşı cinsten arkadaşı olanlara oranla daha yüksek düzeyde ilişkide kaygı duyma eğilimi içinde oldukları görülmektedir. Karşı cinsten arkadaşı olmayanlar, ilişkileri hakkında kendilerini endişeli hisseder. Yeni bir ilişkiye girmek üzere oldukları zaman çekingen ve sinirli olurlar.

3. Öğrencilerin bölümlerine göre kişiler arası ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin okudukları bölümlerle ilişkide farkındalık ölçeğinin, ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. İlişkide kaygı boyutunda ise önemli farklılık olduğu görülmüştür. İlişkide kaygı düzeyi en düşük olarak PDR ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölüm öğrencilerinde gözlenmiştir. Bu bölümlerdeki dersler ve bunların içeriği dikkate alındığında ilişki ve iletişime yönelik bir program ağırlığı dikkat çekmektedir. Rebele (1985) göre öğrencilerin iletişim aktivitelerinin artması, iletişimdeki kaygıyı azaltacaktır. Bu bölümlerdeki iletişim zenginliği, ilişkide kaygının az olmasının nedeni olabilir.

4. Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerleri açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin geldikleri yerleşim yerleri açısından ilişkide farkında olma düzeyleri puanlarına bakıldığında boyutlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Davis (1990) yapmış olduğu çalışmada, ilişkide farkındalık düzeyi ne kadar bir kişilik potansiyeli olarak görülse de, çevre faktörlerinden, özellikle bireyin etkileşime girdiği çevresinden olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Çevreyle olan ilişkinin çeşitliliği ve sayısı farkındalığı geliştirmektedir. Bireylerin yetiştiği çevrenin ilişkide farkında olma açısından anlamlı bir farka yol açmaması bu görüşle çelişmektedir. Bireyin yetiştiği çevrenin tüm boyutlarının ortaya konması ve buna yönelik çalışmaların yapılması gerekir.

5. Öğrencilerin baba ve anne eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeylerinde ilişkide kaygı boyutunda bir farklılık görülmemesine rağmen ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü boyutlarında önemli farklılık olduğu görülmüştür. Bu bulgu babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe, baba ve çocuk arasındaki iletişim düzeyi, çocukların iletişimde daha duyarlı ve bilinçli olmaya yönelttiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin anne eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeyleri puanlarına bakıldığında boyutlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

6. Yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı değişkenleri ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin, yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı değişkenleri ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında ki bulgulara göre yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısının ilişkide farkındalıkla arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Moore ve ark. (1990) göre birlikte yaşama ve bunun iletişim gereklerini yerine getirme; bireylerin birbirlerini anlayabilmesi, daha duyarlı olup ilişkilerinde bilinçli olmasıyla mümkün olmaktadır. Bireylerin bulundukları çevrelerde yakın etkileşime girdiği kişi sayısı onun iletişim ve ilişkide farkındalığını artırmaktadır. Bu tezde kardeş ve aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide farkındalık düzeyi arasındaki korelasyon pozitif olmasına rağmen anlamlı çıkmamıştır. Bu nedenle bireyin kardeş ya da aynı cins arkadaş sayısından ziyade bu kişilerle gerçekleştirilen iletişimin niteliğinin derinlemesine incelenmesi sorunun aydınlatılması ve açıklanmasında etkili olabilir.

7. Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Kendini gerçekleştirme değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü değişkenleriyle arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak kendini gerçekleştirme değişkeninin, ilişkide kaygı arasında anlamlı fakat ters yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kendini gerçekleştirme düzeyleri yüksek olan bireylerin ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Burke ve Hunt'ın (1985) üniversite öğrencileri arasında yaptığı bir çalışmada, kendisine saygısı düşük ve kendini gerçekleştiremiş öğrencilerin yakın ilişkilerde oldukça yetersiz ve kaygılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma tezin bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Duygusal kararlılık değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre duygusal kararlılık düzeyleri yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Nevrotik eğilimler değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre nevroitik eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde nevroitik eğilimler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Abramson ve arkadaşlarının (1978) yapmış oldukları bir çalışmada birey kontrol edemediği ve gerçekleştiremediği ilişki durumlarında, kendini sorumlu tutmakta ve sonuçlarını kişiliğine yüklemektedir. Yaşanan olumsuzluklar bazı dönemlerde nevroitik eğilimlere ve sonuçlara yol açmaktadır. Nevrotik bir kişilik özelliğine sahip öğrencilerin ilişkide bilinç ve görüntülerinin düşük olması bu araştırma sonucuyla desteklenmektedir.

Psikotik belirtiler değişkeninin ilişkide bilinçle arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı değişkenin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya

çıkıştır. Bu sonuca göre psikotik belirtiler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde psikotik belirtiler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Patterson'ın (1973) yaptığı çalışmaya göre psikotik belirtileri yüksek olan bireyler, bilinçli olarak kendi varlığından, ilişkilerinden ve bunların sonuçlarından haberdar olma düzeyi düşük çıkmıştır. Bu tezde benzer kişilik özelliklerine sahip öğrencilerin ilişkide bilinçten ziyade görüntü puanlarının yüksek olması, bunun yanısıra iletişimlerinde kaygı yaşamaları psikotik özelliklerinden kaynaklanabilir.

Aile ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aile ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre aile ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre sosyal ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal normlara uyum değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anti-sosyal eğilimler değişkeninin ilişkide bilinçle anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı değişkenin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre anti-sosyal eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde psikotik belirtiler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kişisel uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kişisel uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı

değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kişisel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal uyum değişkeninin ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal uyum değişkeninin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre sosyal uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Nasca (1994)'e göre, kişilik olarak dışa yönelik olan kişiler sosyal etkileşimlerde daha zengin yaşantılar geçirmekte, sosyal uyum ve davranışlarda daha yüksek bir deneyime sahiptir. Bu nedenle bireylerin önemli özelliklerinden birisi iletişim ve ilişki kaygılarının düşük olmasıdır. Sosyal uyum düzeyi yüksek olan kişilerin iletişimden kaynaklanan kaygıyı az duymaları kişiliklerinin bir sonucu olarak gerçekleşmektedir.

Genel uyum değişkeninin ilişkide bilinç ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Genel uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal uyum belirli ölçüde genel uyumun bir alt boyutudur. Yukarıda ifade edilen nedenlerle genel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ileri sürülebilir.

8. Kişilik özellikleri kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu ne derece etkilemektedir?

Kişilik özelliklerinin ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, psikotik belirtiler, aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlara uyum, anti sosyal eğilimler. Kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. Bu konuda sadece kişilik özelliklerinden, nevrotik eğilimler anlamlı fakat ters yönlü bir etki göstermiştir. Bu etkinin negatif, yani ters yönlü olduğu

görülmektedir. Bu sonuca göre nevrotik eğilimler artıkça ilişkide bilinç düzeyinde anlamlı bir düşüş meydana gelmektedir.

Kişilik özelliklerinden kişisel uyumun, ilişkide görüntü üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, psikotik belirtiler, aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. İlişki görüntü üzerinde en yüksek etkiyi kişisel uyum göstermiştir. Daha sonra en yüksek etkiyi sırasıyla nevrotik eğilimler ve sosyal normlara uyum boyutları göstermiştir. Kişisel uyum ve nevrotik eğilimler boyutları ilişkide görüntü üzerinde negatif, yani ters yönlü bir etkiye sahipken, buna karşın sosyal normlara uyum değişkeninin doğru yönlü-pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Kişisel uyum ve nevrotik eğilim düzeyi arttıkça ilişkide görüntü düzeyi azalmakta; sosyal normlara uyum artıkça da ilişkide görüntü düzeyi artmaktadır.

Kişilik özelliklerinden kişisel uyumun, ilişkide kaygı boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Kendine gerçekleştirme, duygusal kararlılık, aile ilişkileri, psikotik belirtiler, sosyal normlara uyum, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum ve genel uyum değişkenleri ilişkide bilinç üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir. İlişki kaygı üzerinde en yüksek etkiyi kişisel uyum göstermiştir. Daha sonra en yüksek etkiyi sırasıyla sosyal ilişkiler ve nevrotik eğilimler göstermiştir. Kişisel uyum, sosyal ilişkiler ve nevrotik eğilimler boyutları ilişkide kaygı üzerinde negatif, yani ters yönlü bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Kişisel uyum ve nevrotik eğilim düzeyi ve sosyal ilişki düzeyi arttıkça ilişkide kaygı düzeyi azalmaktadır.

BÖLÜM VI

Sonuç Ve Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1. Araştırma bulguları, Kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide bilinç boyutunda anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu sonuca göre kızlar erkeklere oranla kişiler arası ilişkilerinde nelerin olup bitişinin farkında ve bu ilişkilerinin niteliğine daha çok dikkat ediyorlar.
2. Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmaması, değişkenine göre, öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide kaygı boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkarmıştır. Karşı cinsten arkadaş olmayanların karşı cinsten arkadaş olanlara oranla daha yüksek düzeyde ilişkide kaygı duyma eğilimi içinde oldukları görülmektedir.
3. Bölüm değişkeni, öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide kaygı boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkarmıştır. İlişkide kaygı açısından sadece Türkçe-PDR ve Türkçe-Sosyal Bilgiler bölümleri arasında bir fark görülmüştür. Diğer bölümler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Türkçe bölümündeki öğrencilerin iletişimde kaygı düzeylerinin PDR ve Sosyal Bilgiler bölümünden daha yüksek olduğu saptanmıştır.
4. Yetiştigi yer' değişkeni açısından öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu bulunmuştur.
5. Öğrencilerin baba eğitim durumları açısından ilişkide farkında olma düzeylerine bakıldığında ilişkide bilinç ve ilişkide görüntü boyutlarında önemli farklılık olduğu görülmüştür. Babaları üniversite mezunu olan öğrenciler, okuma yazma bilmeyenler ve ilkokul mezunlarına göre daha yüksek ilişkide bilinç düzeyine sahiptir. Babaları üniversite mezunu olan öğrenciler, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu göre daha yüksek ilişkide görüntü düzeyi sergilemişlerdir.

6. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları açısından kişiler arası ilişkide farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu bulunmuştur.
7. Yaş, değişkeni ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur.
8. Kardeş sayısı değişkeni ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur.
9. Aynı cins arkadaş sayısı değişkeni ile ilişkide farkında olma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur.
10. Kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur.
11. Kendini gerçekleştirme değişkeninin, ilişkide kaygı ile arasında anlamlı fakat ters yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kendini gerçekleştirme düzeyleri yüksek olan bireylerin ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
12. Duygusal kararlılık değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre duygusal kararlılık düzeyleri yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.
13. Nevrotik eğilimler değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre nevroitik eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.
14. Psikotik belirtiler değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre psikotik belirtiler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

15. Aile ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuca göre aile ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

16. Sosyal ilişkilerinde uyum değişkeninin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuca göre sosyal ilişkilerinde uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

17. Sosyal normlara uyum değişkeninin ilişkide bilinç, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkenleriyle arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur.

18. Anti-sosyal eğilimler düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde antisosyal eğilimler düzeyi düşük olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Kişisel uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre kişisel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

20. Sosyal uyum değişkeninin ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre sosyal uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

21. Genel uyum değişkeninin ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı değişkeniyle arasında anlamlı fakat ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre genel uyum düzeyi yüksek olan bireylerin, ilişkide görüntü ve ilişkide kaygı düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Kişilik özelliklerinin, kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu etkilediği sonucu bulunmuştur.

Elde edilen genel sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

1. Kişilerarası ilişkilerinde farkındalık düzeyi düşük olan öğrencilere üniversite bünyesinde oluşturulacak olan danışma servisleri aracılığı ile iletişim becerileri eğitimi verilmelidir.

2. Üniversiteler, bünyelerinde, öğrencilerin eğitim ortamlarına ve yaşadıkları çevreye daha iyi uyum sağlayabilmeleri ve kişiler arası ilişkilerinde daha rahat etmeleri amacıyla oryantasyon hizmetleri veren rehberlik servisleri kurarak bu yöndeki çalışmalarını artırarak devam ettirmelidir.

3. Üniversite eğitiminde özellikle öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde kişiler arası ilişkilerinde farkındalığı etkileyebilecek iletişim becerileri eğitimi verilmeli, bu çalışmaların yüksek öğretimleri boyunca devam ettirilmesi sağlanmalıdır.

4. Öğrencilerin eğitimleri sırasında yaşadıkları iletişim problemlerini azaltılabilmesi amacıyla boş zamanları verimli değerlendirebilmeleri için sosyal faaliyetlere katılmaları teşvik edilmeli, bu tür faaliyetler artırılmalıdır.

5. Bu araştırma sonucunda ilişkide farkındalık düzeyi düşük çıkan öğrencilere iletişim becerileri eğitimi verilmelidir.

6. Bu araştırmanın sonuçlarında genellemeye gidebilmek için farklı fakülte ve üniversitelerde benzer araştırmaların yapılmasında yararlar vardır.

KAYNAKÇA

- Abramson, L.Y.; Seligman M.P. and Teasdale, J.D. (1987) "Learned helplessness in human: Critique and reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*. 49-74.
- Akkurt, A. İkili Gruplara Katılırken Yapılan Farklı Yönelimler Altında Kişilerarası Etkileşim. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara:1989.
- Arı, Ramazan. "Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerinin, ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi", Ankara:Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara:1989.
- Aydın, Betül. "Çocuk ve Ergen Psikolojisi", İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, 1991.
- Burke, J.P. and J.P.Hunt (1985) Causal internalization of academic performance as a function of self esteem and performance satisfaction. *Journal of Research in Personality*, 19, 321-329.
- Clifford T. Morgan, Psikolojiye Giriş Ders Kitabı, Çeviren Hüsni Arıcı ve diğerleri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını, 1989, s.167.
- Coşkuner, Ayşe. İletişim Becerisini Geliştirme Eğitiminin İşgörenlerin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimlerine, Yalnızlık ve İş Doyumlarına Etkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: 1994.

Cüceloğlu, Doğan, “İçimizdeki Çocuk”, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993, s.67-68.

_____, “İnsan ve Davranışı”, Remzi Kitabevi, 3. Basım, İstanbul 1992

_____, “Yeniden İnsan İnsana”, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993, s.10.

Çilenti, K., Eğitim Teknolojisi, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1979, s.25.

Davis, C.M., What is empathy and can be thought?, Phisical Therapy, 70 (11), 707-711.

Dökmen, Ü., Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1994, s.289.

_____, Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi Ve Psikodrama İle Geliştirilmesi, A. Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,11, 1-2, 155-190, 1988.

Ergin, Akif. “İletişim” Pegem Yayınları, Ankara:1995, s.27

Gander , Mary – Gardiner, Harry . “Çocuk ve Ergen Gelişimi” , (Çev. Bekir Onur) , Ankara: İmge Kitabevi , 1995.

Güngör , Erol. “Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak” , İstanbul: Ötüken Yayınevi , 1989

Hatipoğlu , Zeynep. “Ergenlik Çağındaki Öğrencilerin Benlik Tasarım Düzeyleri İle Algılanan Anne Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” , İstanbul: 1996. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Jersild, Arthur . “Gençlik Psikolojisi” , İstanbul: Takıloğlu Matbaa , 1978 .

Jonathan L. Freedman, David O. Sears ve J. Merrill Carlsmith, Sosyal Psikoloji, Çeviren Ali Dönmez, İstanbul: Ara Yayıncılık, 1989, s.542.

Jones, W. H., Freemon, J. E., and Goswick, R.A. The Persistance of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality*, 49, 29-27. 1981.

K.Giffin ve B.R.Patton" Fundementals of Interpersonal Communication", 1996.

Konya Rehberlik Araştırma Merkezi. 2000 Öğretim Yılı Başarısızlık Nedenleri Anketi Sonuçları. Konya Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışma Raporu. Konya:2000.

Kulaksızoğlu , Adnan . "Ergenlik Psikolojisi" ,İstanbul: Remzi Kitabevi ,1998.

Leo Buscaglia, Kişilik-Tümüyle İnsan Olabilme Sanatı, Çev. Nejat Ebicioğlu, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1993, s.130.

McCroskey, J. C. (1984). Self-report measurement. In J.A. Daly & J. C. McCroskey (Eds.), *Avoiding communication*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Mengüşoğlu , T. İnsan Felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul. 1988, s.13

Moore, B.S., (1990) The Origins and Development of Empathy. Motivation and Emotion, 14 (2), 75-80.

Nasca, D. (1994,). The impact of cognitive style on *communication*. NASSP Bulletin, 78, 99-107.

Nilüfer Voltan-Acar, Çocukta İletişim: Öğretme, Destekleme ve Çocuk Yetiştirme Sanatı, Ankara: Nüve Matbası, 1985, s.104.

Özgüven, İ. E. “Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı”, Ankara:Odak Matbaacılık, 1992

Özkalp, Enver; Kirel,Çiğdem; “Örgütsel Davranış”, Anadolu Üniversitesi Yayınları No.111, Eskişehir, 1998 ,s.77

Patterson, C.H. (1973) humanistic Education. Newjersey: Prentice Hall.

Rebele, J. E. (1985). An examination of accounting students' perceptions of the importance of *communication* skills in public accounting. Issues in Accounting Education, 1(1), 41-50.

Robbins, Stephen P.; “Organizational Behaviour, Concepts,Controversies And Applications, Prentice Hall, Englewood Cliffs”, Newyork 1996 ,s.95

Savaş Büyükkaragöz, Demokrasi Eğitimi, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayını, 1990, s.2.

Simons, K., Higgins, M., & Lowe, D. (1995). A profile of *communication* apprehension in accounting majors: Implications for teaching and curriculum revision. Journal of Accounting Education, 13(2), 159-176.

Stake, J. E., DeVille, C. J., & Pennell, C.L. The effects of Assertive training on the performance self-esteem of adolescent girls. Journal of Youth and Adolescence, 12, 435-442. 1983.

Şenin , Refia . “Gençlik Psikolojisi” , İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası , 1980.

Tan, Hasan., Psikolojik Yardım İlişkileri Danışma ve Psikoterapi, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1989, s.1-2.

Tınar, Mustafa Y.; “Çalışma Yaşamı ve Kişilik” Mercek Dergisi, MESS, Nisan 1999, s.93, 97

Tolan ,B. ;İsen,G; Batmaz V.; “Sosyal Psikoloji”, Adım Yayıncılık, Ankara, 1991,s.108-109

Usluata Ayseli, “İletişim”. İletişim Yayınları: İstanbul 1994

Üre, Ömer. Psikolojik Danışmada ve Kişilerarası İlişkilerde Kendini Açmanın Yeri (İki kuramsal Açıklamanın Test Edilmesi. Yayınlanmamış Araştırma. Konya:1996.

Wittenberg, M. T. and Reis, H. Loneliness, Social Skills And Social Perception. Personality and Social Psychology. Bulletin, 12:121-130.1986.

Yıldırım İbrahim ve Ergene Tuncay; İlk Öğretim Müfettiş Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerine Göre iş doyumları, Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, 1. Eğitim Bilimleri Konresinde sunulan bildiri, Adana, 28-30 Nisan 1994, cilt 2. sayfa; 673.

Yörükoğlu , Atalay . “Gençlik Çağı” , Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay. ,1986

Yüksel, Haluk, Demiray, Uğur, “Basının Toplumsal İletişimdeki İşlevleri”, A. Ü. Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Yayınları, Eskişehir, 1998

Zuhal Baltaş ve Acar Baltaş, “Bedenin Dili”, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992, s.19.

EKLER

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ

Envanter içinde evet ya da hayır şeklinde cevaplanabilecek sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl duygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplarken önce sizin için cevabın evet mi yoksa hayır mı olduğuna karar verin, sonrada cevap kağıdında ki uygun yeri bularak işaretleyiniz. Başlamadan önce aşağıdaki iki örneği inceleyiniz.

ÖRNEKLER:

	Evet	Hayır
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	()	(■)
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	(■)	()

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız hayır, arkadaşlarınızdan memnunsanız evet cevabını, yukarıda olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplamaya başlayabilirsiniz. Envanter üzerine hiç bir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken sadece kendi gerçek durumunuzu ortaya koyunuz. Bir soru üzerinde fazla düşünmeyiniz. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların tamamını cevaplayınız.

SORULAR

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulaya bilir mi siziz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz olur mu?
7. Sık sık kendinize önemsiz şeyleri dert eder misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorlanır mısınız?
9. Çözemediğiniz sorunlarınız ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizinde fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirine tanıştırmak size zor gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi yeterli düzeyde bulurlar mı?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmanız gerekir mi?
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Arkadaşlarınıza sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız olduklarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış ve ya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkaların kabul ettirmenin güç olduğu kanısın damırsınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konu hakkında ne düşündüğünü öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız oldu mu?
25. Duygularınızı kontrol altında tuta biliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşündüğünüzde heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık, sık yakınır mısınız?
28. Aile bireylerinizle sık, sık tartışır mısınız?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman vücudunuz da bir halsizlik, kırgınlık hisseders misiniz?
32. Aileniz onlara karşı düşüncesiz olduğunuz kanısında mıdır?
33. Ailenizin bireyleri genellikle birlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbirleriyle şakalaşan insanlar arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmakta sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten biriyle çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine sormadan bazı şeyleri ödünç almak sizce doğru sayılır mı?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması önemli mi?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çoğu zaman onları uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakınızda dedikodu yapacaklarından korkar mısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınız sizi “eğriye eğri, doğruya doğru” diyen biri olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizinde görüşünüzü almak isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar sizde güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki insanlardan kolayca hastalık kapan bir yaradılıştas mısınız?

46. “Başaramadım” gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. İçinde bulunduğunuz durumlardan dolayı sık, sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık, sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozuk olduğu ve bundan kurtulmanızın çok zor olduğu zamanlar olur mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir yerde sıkılganlık çeker misiniz?
53. Ailenizin içinden bazıları size çok cimri davranıyorlar mı?
54. Ailenizin çoğu kez her şeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere her gece katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler içinde başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan insanların eşyalarının çalınmasını hak tetikleri kanısında mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?
62. Bulunduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikodusu yapılıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirine ve sizi başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi cesur ve yetenekli bulur mu?
66. Alıngan bir kişi misiniz?
67. Fiziki görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikayetçi olur musunuz?
70. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hissederek misiniz?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız oldu mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha fazla haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanıza genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerim aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen biri misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret vermeden binmek bir şerefsizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı için demisiniz?
82. Çevrenizdeki pek çok kişinin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısın damıdır?
85. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?
86. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yaptığınız bir yanlış kabul etmeniz size zor gelir mi?
88. Ailenizin istediği gibi olamama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir sebebi olmadan duygularınız neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara bazen gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
92. Genellikle sakın ve meseleleri soğuk kanlılıkla ele alan birimisiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?

94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hisseder misiniz?
95. Aileniz yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının sizin yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız biriyle konuşmakta çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç olan kişilere de nazik davranılmalı mıdır?
101. Davranışınızın çevrenizdekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmelimidir?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı kanısında mısınız?
107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvanları görmekten heyecanlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakın kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz?
111. Üzüntülü ve ya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler ve ya tik oluyor mu?
114. Belirli bir sebep yokken kendinizi son derece mutlu ya da üzüntülü hissettiğiniz oluyor mu?
115. Yaşı sizden küçük olanların sizden daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evinizde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farklılıkları nedeniyle önemli sorunlar yaşadığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin bir arada bulunduğu ortamlarda kendinizi rahat hisseder misiniz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç birimisiniz?
121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan sapanları ayıplar mısınız?
122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kanısında mısınız?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse, toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleye bilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi göstere bildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize uygun bir plan yapmakta arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi yorgun hissettiğiniz oluyor mu?
132. Ne okuduğunuzun farkına varmadan bir süre okuyup da ha sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?

133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız biriyle karşılaşmamak için sık sık yolunuzu değiştirdiğiniz olur mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka bir aile yada grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genelde reddeder mi?
140. Bulunduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen kimseler çok mu?
141. Topluluk içinde yeni tanıştığınız insanlarla çabuk kaynaşır mısınız?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi "eğriye eğri, doğruya doğru" diyen biri olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösteren kişilere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tuta biliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?
150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen insanlara küfretmek içinizden gelir mi?
154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin konuşmalarını tekrar ettirmek zorunda kalır mısınız?
156. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka yere gitmeyi düşündüğünüz oluyor mu?
159. Ailenizin bireylerini denk olarak seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşındığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına üzüntülerinizi unuta biliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanları mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?

ADI ve SOYADI:

DOĞUM TARİHİ:

CİNSİYETİ:

MEDENİ DURUMU:

SINIF/ MESLEĞİ:

GENEL SAĞLIĞI:

TEST TARİHİ:

TEST VEREN:

ADRES:

TELEFON:

HKE ALT ÖLÇEKLERİ YÜZDELİK NORMLARI										HKE TOPLAM PUANLAR YÜZDELİK NORMLARI			
SOSYAL UYUM					KİŞİSEL UYUM								
YÜZDELİK DEĞER	Kendini Gerçekleştirme	Duygusal Kararlılık	Nevrotik Eğilimler	Psikotik belirtiler	Aile ilişkileri	Sosyal ilişkiler	Standart normlar	Antisosyal eğilimler	YÜZDELİK DEĞER	Kişisel uyum	Sosyal uyum	Genel uyum	YÜZDELİK DEĞER
%75	12	11	12	12	13	13	13	12	%75	43	52	95	%75
%50	9	8	9	9	10	10	10	9	%50	36	46	82	%50
%25	6	5	6	6	7	7	7	6	%25	30	40	70	%25
PUAN					PUAN					PUAN			
HAM PUAN	20								20	DEĞERLENDİRME			
	19								19				
	18								18				
	17								17				
	16								16				
	15								15				
	14								14				
	13								13				
	12								12				
	11								11				
	10								10				
	9								9				
	8								8				
	7								7				
	6								6				
	5								5				
	4								4				
	3								3				
	2								2				
1								1					

Testi Uygulayan:

İmza:

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ CEVAP KAĞIDI

ADI ve SOYADI:
DOĞUM TARİHİ:
CİNSİYETİ:
ADRES:

MEDENİ DURUMU:
SINIF / MESLEĞİ:
GENEL SAĞLIĞI:

TEST TARİHİ:
TELEFON:

	GU	
	SU	

	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	KU	B				
1.			22.				43.				85.			106.			127.		148.			
2.			23.				44.				86.			107.			128.		149.			KG
3.			24.				45.				87.			108.			129.		150.			
4.			25.				46.				88.			109.			130.		151.			
5.			26.				47.				89.			110.			131.		152.			DK
6.			27.				48.				90.			111.			132.		153.			
7.			28.				49.				91.			112.			133.		154.			NE
8.			29.				50.				92.			113.			134.		155.			
9.			30.				51.				93.			114.			135.		156.			
10.			31.				52.				94.			115.			136.		157.			PB
11.			32.				53.				95.			116.			137.		158.			
12.			33.				54.				96.			117.			138.		159.			AI
13.			34.				55.				97.			118.			139.		160.			
14.			35.				56.				98.			119.			140.		161.			
15.			36.				57.				99.			120.			141.		162.			SI
16.			37.				58.				100.			121.			142.		163.			
17.			38.				59.				101.			122.			143.		164.			SN
18.			39.				60.				102.			123.			144.		165.			
19.			40.				61.				103.			124.			145.		166.			AE
20.			41.				62.				104.			125.			146.		167.			
21.			42.				63.				105.			126.			147.		168.			G

İLİŞKİDE FARKINDA OLMA ÖLÇEĞİ

Aşağıda Listelenen maddeler yakın ve samimi bir ilişki içindeki insanlara ilişkindir. Lütfen maddelerin her birini dikkatlice okuyun ve ne ölçüde duygularınızın ve davranışlarınızın özelliklerine uyduğuna karar verin. Tamamen emin olmasanız bile bütün maddelere cevap vermeyi unutmayınız.

Bana çok uyuyor

1	Yakın ve samimi ilişkilerimde nelerin olup bittiğinin çok farkındayım.				
2	Başkalarının yakın ve samimi ilişkilerim hakkında ne düşündüklerinin çok farkındayım.				
3	Genellikle yakın ve samimi ilişkilerim hakkında, kendimi oldukça endişeli hissederim.				
4	Yakın ve samimi ilişkilerim hakkında çok düşünürüm.				
5	Başka insanların, ilişkilerim hakkında ne düşündükleri ile ilgilenmem.				
6	Bir yakın ilişkiye gireceğim zaman çekingenliğimden kurtulmak zamanımı alır.				
7	Genelde, yakın ve samimi ilişkilerimin niteliğine dikkat ederim.				
8	Yakın ve samimi ilişkilerimin başkaları tarafından nasıl algılandığını önemserim.				
9	Yakın ve samimi ilişkilerim beni sinirli ve endişeli yapar.				
10	Her zaman yakın ve samimi ilişkilerimi daha iyi anlamaya çalışırım.				
11	Gösterdiğim yakınlığa karşılık başkalarının gösterdiği tepkilerin farkındayım.				
12	Bir dereceye kadar yakın ve samimi ilişkiler kurmakta beceriksiz olduğumu düşünüyorum.				
13	Yakın ve samimi ilişkilerimde olup bitenlerin bilincindeyim.				
14	Yakın ve samimi ilişkilerimi başkalarının nasıl gördüğü ile ilgilenirim.				
15	Yakın ve samimi bir ilişkiye girdiğim kişiyle etkileşimde bulunduğumda kendimi sinirli hissederim.				
16	Yakın ve samimi ilişkilerimdeki değişikliklerin çok farkındayım.				
17	Genellikle, yakın ve samimi ilişkilerim hakkında başkalarının sahip olduğu izlenim beni endişelendirir.				
18	Yakın ve samimi ilişkiler beni pek çok insandan daha fazla endişelendirir.				
19	Herhangi bir işle uğraşırken bazen yakın ilişkilerimi düşünürüm.				
20	Genellikle başkalarının yakın ve samimi ilişkilerime olan tepkilerinin farkındayım.				
21	Yakın ve samimi olduğum bir kişiyle konuşmayı düşündüğüm zaman kendimi rahatsız hissederim.				
22	Yakın ilişkilerimin kaynakları (boyutları) hakkında pek fazla düşünmem				
23	Bazen başkalarının yakın ilişkilerim hakkında ne düşündüklerini merak ederim.				
24	Yakın ve samimi ilişkilerimde kendimi engellenmiş ve utangaç hissederim.				
25	Yakın ve samimi ilişkilerimi pek çok insandan daha çok düşünürüm.				
26	Genellikle başkalarının yakın ve samimi ilişkilerim hakkında ne düşündüklerini önemsemem				
27	Yakın ve samimi olduğum bir kişiyle sorunları tartışırken sinirli olmam				
28	Genellikle, yakın ve samimi ilişkilerim hakkında düşünmeye zaman harcarım.				
29	Genellikle başkalarının yakın ve samimi ilişkilerime olan tepkilerinin bilincindeyim.				
30	Yeni birivle ilişki içine girerken kendimi sıkıntılı hissederim				